

Katar

GEOPOLITYKA I MISTRZOSTWA ŚWIATA

dr Aleksander Olech
dr Witold Repetowicz
Michał Banasiak
Mieszko Rajkiewicz

Autorzy:

dr Aleksander Olech
dr Witold Repetowicz
Michał Banasiak
Mieszko Rajkiewicz

Opracowanie graficzne i skład:

Bożena Hornatkiewicz/OKABE

ISBN 978-83-964350-3-3

Warszawa, wrzesień 2022 r.

Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa
Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030

INSTYTUT NOWEJ EUROPY

FUNDACJA INSTYTUT NOWEJ EUROPY

kontakt@ine.org.pl

Instytut Nowej Europy jest ośrodkiem badawczym (think tankiem) prowadzącym działalność analityczną w zakresie polityki międzynarodowej, gospodarki, bezpieczeństwa oraz nowych technologii, ze szczególnym uwzględnieniem procesu integracji europejskiej i roli Polski w tym procesie.

Misją Instytutu jest tworzenie merytorycznych podstaw i animowanie dyskusji o przyszłości Europy w zmieniającym się łańdźwie światowym oraz globalnym wyścigu technologicznym; wzmocnienie i usprawnianie instytucji krajowych oraz unijnych; a także oddziaływanie na kształt i kierunek polskiej polityki europejskiej i zagranicznej. Nieodłącznym elementem tej misji jest podnoszenie świadomości społecznej o procesach zachodzących w integrującej się Europie.

INE realizuje swoją misję poprzez kreowanie nowych rozwiązań dla polityk publicznych, tworzenie platformy wymiany myśli dla naukowców, publicystów i komentatorów, a także zwiększanie dostępu społeczeństwa do wiedzy eksperckiej.

Publikujemy raporty, pogłębione analizy eksperckie, jak również komentarze bieżące. Tworzymy centra kompetencji oraz programy analityczno-badawcze (Europa, Indo-Pacyfik, Bezpieczeństwo). Współpracujemy z polskimi i zagranicznymi ośrodkami eksperckimi.

GOSPODARKA I TECHNOLOGIA

- Ekonomia
- Transformacja cyfrowa
- Cyberbezpieczeństwo
- Transformacja klimatyczna

POLITYKA MIĘDZYNARODOWA

- Instytucje europejskie
- Bezpieczeństwo globalne i obronność
- Indo-Pacyfik
- Trójmorze

PRAWO, PODATKI I SPOŁECZEŃSTWO

- Edukacja
- Przedsiębiorczość
- Etyka w technologii
- Dyskurs medialny

Kontakt w sprawie współpracy: kontakt@ine.org.pl
Więcej informacji o Instytucie na stronie: www.ine.org.pl

AUTORZY

**dr
Aleksander
Olech**

Dyrektor Programu „Bezpieczeństwo” w Instytucie Nowej Europy. Wykładowca na Baltic Defence College i analityk Defence24. Absolwent Europejskiej Akademii Dyplomacji oraz Akademii Sztuki Wojennej. Doświadczenie badawcze zdobywał m.in. na Université Jean Moulin Lyon 3, Instytucie Stosunków Międzynarodowych w Pradze, Instytucie Wspierania Pokoju i Zarządzania Konfliktami w Wiedniu, NATO Energy Security Centre of Excellence w Wilnie, NATO Centre of Excellence Defence Against Terrorism w Ankarze i NATO StratCom w Rydze. Stypendysta OSCE & UNODA Peace and Security, NATO 2030 Global Fellowship oraz dwukrotnie Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego.

**Michał
Banasiak**

Specjalizuje się w relacjach sportu i polityki. Autor analiz, komentarzy i wywiadów z zakresu dyplomacji sportowej i polityki międzynarodowej dla Instytutu Nowej Europy, „Wprost”, „Forbesa” i TVN24. Współpracował przy organizacji kilkunastu imprez sportowych na poziomie międzynarodowym – w tym World Games, MŚ w kolarstwie, ME w piłce ręcznej. Był dziennikarz Polsat News i wystannik redakcji zagranicznej Telewizji Polskiej m.in. do Włoch, Norwegii, Azerbejdżanu i Egiptu. Absolwent stosunków międzynarodowych oraz studiów wschodnich na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

**dr
Witold
Repetowicz**

W 2001 r. uzyskał tytuł mgr prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim, a w 2022 stopień doktora na Akademii Sztuki Wojennej. Autor książek „Nazywam się Kurdystan” i „Allah Akbar, wojna i pokój w Iraku”. Od 2014 r. współpracownik portalu Defence24, specjalizujący się w tematyce bliskowschodniej oraz międzynarodowego terroryzmu. Korespondent wojenny. Reżyser i scenarzysta filmu dokumentalnego „Syria – atak na Rożawę”, a także reportaży telewizyjnych z Libanu, Syrii, Iraku oraz Armenii. W 2017 r. przez 37 dni więziony przez syryjski wywiad wojskowy, w związku z wykonywaną na terenie Syrii pracą dziennikarską. Ekspert Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego.

**Mieszko
Rajkiewicz**

Doktorant na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego, ekspert Instytutu Nowej Europy. Specjalista z zakresu upolitycznienia i globalizacji sportu. Analizuje sprawy dotyczące dyplomacji sportowej, „sportwashingu” oraz znaczenia sportowego „soft power” we współczesnych stosunkach międzynarodowych. Swoje badania prezentował na międzynarodowych konferencjach w Wielkiej Brytanii i w Polsce. Autor kilku artykułów naukowych, publikowany m. in. w prestiżowym czasopiśmie naukowym „Soccer & Society”, a także kilkadziesiąt analiz przedstawiających różne aspekty generalnego zjawiska połączenia sportu i polityki.

“

„Mundial to idealna okazja na poszerzenie horyzontów geopolitycznych. Zwłaszcza w kontekście Kataru, czyli kolebki „sportswashingu”. Niezwykle fachowy raport, który pokazuje, jak piłka stała się narzędziem w rękach szejków”.

Tomasz Ćwiąkała
dziennikarz Canal+ Sport

“

„Soft power, prawa człowieka, korupcja, stosunki międzynarodowe, geopolityka, ekologia... i piłka nożna? Oczywiście, że tak: o tym, że „futbol objaśnia świat”, a „mecze to pretekst” powstawały już książki, ale nawet po ich lekturze trudno nie myśleć, że nie było dotąd w historii sportu imprezy, która weryfikowałaby nie tylko pytania o to, czy najmocniejsza jest Brazylia i ile bramek strzeli Messi, ale o stan najpoważniejszych spraw na naszym globie. Mam wielką nadzieję, że kompendium Instytutu Nowej Europy na temat mistrzostw świata w Katarze pomoże kibicom i komentatorom zobaczyć połączenia dużo ważniejsze niż to Zielińskiego z Lewandowskim, a ciesząc się grą, mieć oczy szeroko otwarte na to, co tylko pozornie nie ma z nią nic wspólnego”.

Michał Okoński
dziennikarz Tygodnika Powszechnego

“

„Gdy myślałem, że o mistrzostwach świata w Katarze wiem już wszystko – nie tylko od lat czytam i piszę o tym szczególnym mundialu teksty, obejrzałem filmy dokumentalne, wysłuchałem mnóstwo podcastów, ale zredagowałem i wydałem o tym turnieju magazyn – to przeczytałem niniejszy raport i po raz kolejny zrozumiałem, że coś takiego jak wiedza skończona nie istnieje. Znalazłem w tym przewodniku zagadnienia zupełnie dla mnie nowe, a także świeże spojrzenia na tematy, uznawane nieomal za dogmaty. Autorzy stworzyli „mapę zależności” pokazując, że polityka i sport od zawsze szły w parze, ale w przypadku pierwszego bliskowschodniego mundialu granice zostały przesunięte jak nigdy wcześniej. Każdy, kto się interesuje nie tylko futbolem, ale światem wokół nas, powinien się zapoznać z tym kompendium wiedzy”.

Piotr Żelazny
dziennikarz sportowy,
twórca Magazynu Kopalnia

PATRONI MEDIALNI

TVP SPORT

WP SportoweFakty

MECZYKI

Kopalnia
SZTUKA FUTBOLU

**PODRÓŻ
BEZ PASZPORTU**
MATEUSZ GRZESZCZUK

Defence 24

WSTĘP	9
01. WPŁYW MISTRZOSTW ŚWIATA NA GEOPOLITYCZNE RELACJE W REGIONIE ORAZ POZYCJĘ KATARU NA ŚWIECIE	10
01.1 Katarska droga do politycznej niezależności	11
01.2 Sport katarskim soft power	12
01.3 Pierwszy taki mundial	14
01.4 Mundial polityczny	14
01.5 Piłkarska pustynia	15
01.6 Sport nadal narzędziem polityki	15
02. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE W REGIONIE	16
02.1 Sojusze i konflikty	17
02.3 Kwestie różnic religijnych	18
02.3 Relacje Kataru z podmiotami niepaństwowymi	18
02.5 Wielostronna polityka Kataru	19
02.6 Trwające wojny w regionie	19
02.7 Kwestia Izraela	20
03. ZAGROŻENIA DLA BEZPIECZEŃSTWA W REGIONIE I WSPÓŁPRACA Z NATO	22
03.1 Organizacje terrorystyczne w regionie	23
03.2 NATO i polskie zaangażowanie na rzecz bezpieczeństwa w Katarze	24
03.3 Współpraca wojskowo-sportowa Kataru z Francją	24
03.4 Potęga energetyczna	25
03.4 Wyzwanie	26
04. KOSZT ORGANIZACJI MISTRZOSTW ŚWIATA ORAZ KONTROWERSJE ZWIĄZANE Z MUNDIALEM W KATARZE	28
04.1 Qatar National Vision 2030	29
04.2 Stadiony mistrzostw świata	30
04.3 Transformacja Kataru i koszt procesu	32
04.4 Korupcja	33
04.5 Status pracowników	34
04.6 Kwestia podejścia do środowiska LGBT+	35
04.7 Ekologia mistrzostw	36
04.8 Spór o alkohol	37
04.9 Wyzwanie logistyczne	37
ZAKOŃCZENIE	38
Źródła	41

BLISKI WSCHÓD

MAPA

WSTĘP

Katar jest jednocześnie pierwszym muzułmańskim i położonym na Bliskim Wschodzie krajem, który zorganizuje mistrzostwa świata w piłce nożnej. Szacuje się, że w trakcie tego wydarzenia dwumilionowe państwo odwiedzi od 1,2 do 1,5 miliona kibiców, a do połowy sierpnia 2022 sprzedanych zostało 2,45 mln biletów na turniejowe mecze. Gdy 2 grudnia 2010 roku FIFA ogłosiła przyznanie organizacji mundialu Katarczykom, wiele osób nie miało pojęcia, gdzie leży ten energetyczny potentat. Teraz, po ponad dekadzie szeroko zakrojonych działań marketingowych i pijarowych, oczy całego świata zwracają się na Bliski Wschód i coraz więcej osób zaczyna uzmysławiać sobie, jak silną międzynarodową pozycję wypracował Katar oraz jak wiele łączy politykę i sport.

O skuteczności tamtejszego lobbingu świadczy nie tylko uzyskanie praw do organizacji mundialu. Katarczycy byli w stanie przekonać działaczy FIFA do zmniejszenia o 1/3 liczby stadionów, na których odbędą się turniejowe mecze oraz do bezprecedensowego przeniesienia imprezy na miesiące zimowe, co wiąże się ze zmianami w kalendarzach krajowych i międzynarodowych rozgrywek na całym świecie.

Oddalona od Warszawy o blisko 4000 kilometrów Doha jest w 2022 roku centrum interesów politycznych, energetycznych, militarnych i sportowych. Rywalizacja o wpływy z Arabią Saudyjską i Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi, udzielanie wsparcia radykalnym grupom islamistycznym, zakup uzbrojenia od Francji i instalacja amerykańskiej bazy wojskowej, a wreszcie podejrzenia o korupcję oficjeli FIFA oraz najwyższe w historii wydatki na organizację wydarzenia sportowego, to tylko kilka działań charakteryzujących aktywność Kataru oraz jego potencjał w budowaniu międzynarodowej pozycji. Zgromadzone i wciąż pomnażane środki finansowe oraz autorytarny ustrój, pozwalają Katarowi realizować niezależną politykę. Drogą do tego jest uzależnianie od siebie słabszych i biedniejszych państw oraz oferowanie intratnych kontraktów mocarstwom.

Rosyjska inwazja na Ukrainę sprawiła, że Katar – największy eksporter gazu ziemnego na świecie – stał się jednym z najbardziej pożądanym partnerów gospodarczych. Budowany przy pomocy sportu pozytywny wizerunek kraju ułatwia nawiązywanie takich relacji, mimo licznych zarzutów pod adresem tamtejszych władz, oskarżanych o korupcję, łamanie praw człowieka i prześladowanie mniejszości religijnych i seksualnych.

Celem niniejszego opracowania jest przybliżenie polskim czytelnikom międzynarodowej pozycji Kataru poprzez analizę jego polityki zagranicznej i wykorzystywania sportu na jej potrzeby. Dlatego też autorzy starają się odpowiedzieć na szereg pytań, które stawiają sobie nie tylko fani sportu, ale także politycy i osoby zainteresowane geopolityką. Jak to się stało, że kraj 27 razy mniejszy od Polski będzie gospodarzem jednej z największych imprez sportowych na świecie? Dlaczego Katarczykom tak zależało na zorganizowaniu mistrzostw? Czy budząca ogromne kontrowersje decyzja członków FIFA ma szanse obronić się sportowo? Czy możliwym będzie stworzenie odpowiednich warunków dla zapewnienia bezpieczeństwa przybywającym? Jak duże jest zagrożenie terrorystyczne w regionie? Czy surowce energetyczne to jedyne narzędzie nacisku? Czy gospodarz turnieju może zaskoczyć nie tylko sportowo, ale też politycznie?

Działania Kataru to idealny przykład, czym jest „dyplomacja sportowa” – instrumentalne wykorzystanie sportu i wszystkich aspektów wokół (m.in. infrastruktury, kibiców, sponsorów) przez aktorów politycznych na rzecz indywidualnych lub państwowych interesów. Katar – jako całe państwo – sport i geopolityka to problematyka, która zasługuje na swoje miejsce w obszarze badań i analiz. W związku z tym, autorzy starają się wypełnić lukę i dostarczyć kompendium wiedzy, nie tylko o tematyce czysto politycznej i sportowej. Poniższy raport to mapa zależności, które demonstrują, że polityka i sport od zawsze szły w parze. Tym jednak razem, to połączenie jest wyjątkowo silne i odbija się echem na kolejne dziesięciolecia.

Niniejszy raport nie porusza wszystkich możliwych kwestii związanych z mundialem w Katarze. Wyróżnione zostały tylko najważniejsze wątki, które według autorów raportu zasługują na szczególną uwagę. Wszystkie przedstawione w raporcie zagadnienia zostały opracowane na podstawie informacji dostępnych do końca sierpnia 2022.

01

Katar
GEPOLITYKA
I MISTRZOSTWA ŚWIATA

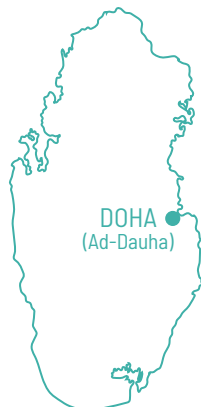
WPŁYW MISTRZOSTW ŚWIATA
NA GEOPOLITYCZNE RELACJE
W REGIONIE ORAZ POZYCJĘ
KATARU NA ŚWIECIE

01.1

KATARSKA DROGA DO POLITYCZNEJ NIEZALEŻNOŚCI

Katar jest drugim najmniejszym, po Bahrajnie, krajem Półwyspu Arabskiego. Niepodległość od Wielkiej Brytanii uzyskał w 1971 roku.

Przez lata uznawany był za de facto wasala Arabii Saudyjskiej. Pozycję kraju zmieniła eksploatacja złóż gazu ziemnego, szacowanych na trzecie największe na świecie.

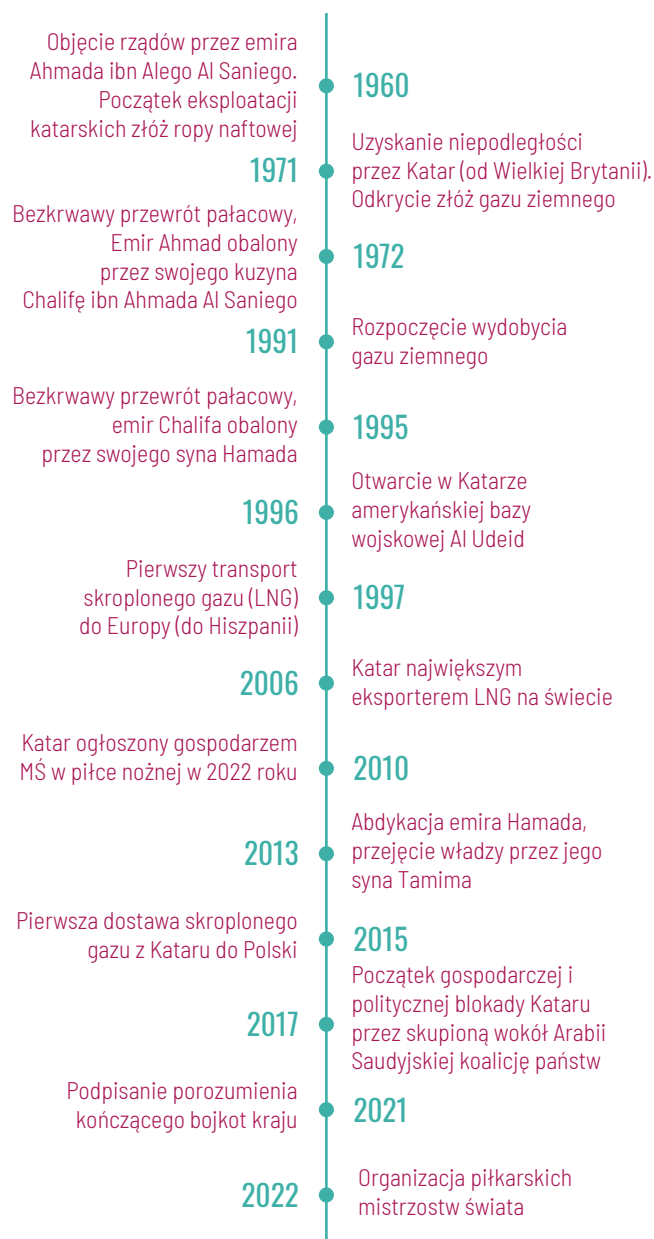
Wydobywanie i eksport paliw kopalnych (**Katar jest jednym z dwudziestu największych eksporterów ropy naftowej i jednym z trzech czołowych gazu ziemnego**) nabrały tempa za rządów Hamada ibn Chalifa Al Saniego. Objął on władzę w połowie lat 90., po bezkrwawym przewrocie pałacowym i rozpoczął budowę bogatego, nowoczesnego i niezależnego na arenie międzynarodowej państwa. Obok polityki surowcowej, emir postawił na soft power, czego wyrazem było m.in. utworzenie telewizji Al-Jazeera, mającej prezentować katarski punkt widzenia świata. Telewizja w krótkim czasie stała się mocnym narzędziem wpływu nie tylko w regionie, ale na świecie, ku dezaprobach sąsiadów Kataru – zwłaszcza Arabii Saudyjskiej.

Bazując na kontraktach gazowych, Katar zaczął prowadzić wielowektorową politykę zagraniczną, zacieśniając stosunki m.in. z Francją i USA. Swoje wpływy w regionie budował poprzez polityczne i finansowe wsparcie dla opozycjonistów i rewolucjonistów innych państw arabskich – np. w czasie arabskiej wiosny w 2011 roku (więcej w 3 części raportu). Spotkało się to oskarżeniami o wspieranie terrorystów, kierowanymi przede wszystkim przez Arabię Saudyjską, niezadowoloną też z dobrych relacji Kataru ze swoimi tradycyjnymi wrogami – Iranem i Turcją.

Pogarszające się stosunki katarsko-saudyjskie doprowadziły w 2017 roku do powstania antykatarskiej koalicji pod przywództwem Saudów. Dołączyły do niej m.in. Zjednoczone Emiraty Arabskie, Egipt, Bahrajn i Malediwy. Celem była gospodarcza izolacja Kataru, mającego granicę lądową jedynie z Arabią Saudyjską.

Katar nie pozwolił sobie na żadne ustępstwa. Wielobiegunowość prowadzonej wcześniej polityki i wsparcie ze strony Turcji oraz Iranu doprowadziły do szybkiej reorientacji handlu i wdrożenia nowych polityk. Blokada państwa przez sąsiadów okazała się nieskuteczna. Przy wsparciu dyplomacji USA i Kuwejtu, bojkot Kataru zakończył się w 2021 roku.

WYBÓR NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W HISTORII KATARU

01.2

SPORT KATARSKIM SOFT POWER

Jedną ze strategii wzmocnienia pozycji Kataru na świecie stało się budowanie rozpoznawalności państwa. Drogą do tego miał być m.in. sport, a konkretnie organizacja międzynarodowych imprez sportowych, osiąganie sukcesów przez zawodników startujących pod katarską flagą (często nie-Katarczyków) oraz sponsoring sportowy.

DUŻE IMPREZY SPORTOWE ORGANIZOWANE PRZEZ KATAR W XXI WIEKU

2004	Mistrzostwa Azji	piłka ręczna
2004	Mistrzostwa Świata	tenis stołowy
2005	Mistrzostwa Świata	podnoszenie ciężarów
2005	Mistrzostwa Azji	koszykówka
2006	Mistrzostwa Azji	żeglarstwo
2006	Igrzyska Azjatyckie	Asian Games
2008	Mistrzostwa Azji	lekkoatletyka
2009	Mistrzostwa Azji	szermierka
2009-2012	Klubowe Mistrzostwa Świata	siatkówka
2009	Igrzyska Gimnastyczne	gimnastyka
2010	Mistrzostwa Świata	lekkoatletyka
2010	Mistrzostwa Azji	piłka nożna
2012	Mistrzostwa Azji	strzelectwo
2014	Mistrzostwa Świata	pływanie
2015	Mistrzostwa Świata	piłka ręczna
2015	Mistrzostwa Świata	boks
2016	Mistrzostwa Świata	kolarstwo
2018	Mistrzostwa Świata	gimnastyka artystyczna
2019	Mistrzostwa Świata	lekkoatletyka
2019-2020	Klubowe Mistrzostwa Świata	piłka nożna
2022	Mistrzostwa Świata	piłka nożna
2023	Mistrzostwa Świata	judo
2023	Mistrzostwa Świata	pływanie

Pierwszą prawdziwie globalną i medialną imprezą były piłkarskie mistrzostwa świata do lat 20 w 1995 roku. Na przygotowanie imprezy Katarczycy mieli trzy tygodnie, bo ta została w ostatniej chwili przeniesiona z Nigerii, z powodu wybuchu epidemii zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych w tym kraju.

Boom na sportowe eventy rozpoczął się w Katarze w pierwszej dekadzie XXI wieku. W 2005 roku kraj był gospodarzem mistrzostw świata w podnoszeniu ciężarów. Rok później zorganizował igrzyska azjatyckie. W 2007 roku Katar przedstawił kandydaturę Dohy do organizacji letnich igrzysk olimpijskich w 2016 roku.

Katarska oferta nie zyskała uznania w oczach oficjeli Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego i odpadła z rywalizacji na pierwszym etapie, zaraz po ocenianiu ofert. Jednak już sam fakt wyrażenia gotowości do zorganizowania największej (pod względem liczby uczestników, dyscyplin i wymaganych obiektów) imprezy sportowej świata pokazał jak dalece sięgają ambicje katarskich decydentów. W 2008 szejk Tamim ibn Hamad Al Sani – ówczesny przewodniczący Katarskiego Komitetu Olimpijskiego, a obecnie emir Kataru – ogłosił, że Doha będzie się ubiegać o organizację igrzysk w 2020 roku. Tym razem również nie udało się trafić do finałowej trójki miast-kandydatów.

W międzyczasie Katarczycy z sukcesami występowali o organizację mistrzowskich imprez w pojedynczych dyscyplinach zaczęło się od halowych mistrzostw świata w lekkoatletyce w 2010 roku. Potem były globalne czempionaty w pływaniu (2014), piłce ręcznej (2015), boksie (2015), kolarstwie (2016) i raz jeszcze w lekkoatletyce – tym razem na otwartym stadionie (2019).

Katarczycy goszczą też imprezy cykliczne. Od 1993 tenisowy Qatar Open (wygrywali go Boris Becker, Stefan Edberg, Roger Federer, Rafael Nadal czy Novak Djoković; w ostatniej edycji pula nagród przekroczyła milion dolarów), a od 2001 Qatar Ladies Open (w 2022 triumfowała tam Iga Świątek). Przez 15 lat w Tour of Qatar ścigali się najlepsi kolarze świata. W prestiżowych turniejach w Doha rywalizują golfiści i jeźdźcy. Od 2010 roku Katar organizuje Klubowe Mistrzostwa Świata w siatkówce oraz w piłce ręcznej. Do tego zawody lekkoatletycznej Diamentowej Ligi. W 2021 roku w kalendarzu Grand Prix Formuły 1 po raz pierwszy znalazł się wyścig w Katarze. Po rocznej przerwie w 2022 powróci do cyklu na kolejnych co najmniej 10 lat.

Uzyskanie praw do organizacji wszystkich tych imprez to dowód na skuteczne lobby Kataru w świecie sportu, który stał się istotnym narzędziem prowadzenia polityki zagranicznej kraju. Dlatego też swoją reputację mecenasu sportu Katar buduje również poprzez sponsoring sportowy. Katarski producent

odzieży, firma Burrda, szył stroje dla reprezentacji Tunezji, Belgii i francuskiego klubu OGC Nice. Od 2013 roku o rozpoznawalność państwa dbają linie lotnicze Qatar Airways, których logo widniało od tego czasu na koszulkach FC Barcelony, Bayernu Monachium, AS Romy, Boca Juniors i PSG. Od 2011 roku właścicielem PSG jest państwowy fundusz Qatar Sports Investments.

Katarczycy zapragnęli nie tylko organizować oraz finansować rywalizację najlepszych sportowców świata, ale sami w niej uczestniczyć i bić się o tytuły. Mała populacja i brak sportowych tradycji (wynikających częściowo z niedługiej państwowości) oraz - na co zwraca uwagę Mathias Krug - niewielkie zainteresowanie uprawianiem sportu przez mieszkańców, sprawiają, że Katar ma ograniczone możliwości osiągnięcia sukcesów sportowych. Receptą na te problemy okazał się zaciąg zagranicznych szkoleniowców oraz - aby maksymalnie przyspieszyć tempo zdobywania laurów na dużych imprezach - samych sportowców. Oferowane za reprezentowanie Kataru wysokie gaże skusiły do tej pory już kilkuset zawodników. Znamienne jest, że są oni wyłączeni z przepisów określających, że obywatelstwo Kataru może otrzymać rocznie maksymalnie 50 osób.

Tylko dwoje spośród siedmiu katarskich medalistów olimpijskich urodziło się w Katarze: trenowany przez polskiego trenera Stanisława Szczyrbę skoczek wzwyż Mutaz Essa Barshim oraz strzelec sportowy (były kierowca rajdowy) Nasser Al-Attiyah. Na igrzyskach w Tokio na podium pod katarską flagą stanęli jeszcze pochodzący z Egiptu ciężarowiec Fares Ibrahim oraz z pochodzenia gambijsko-senegalska para siatkarzy plażowych Ahmed Tijan - Cherif Younousse. Do kuriozalnej sytuacji doszło na organizowanych przez Katar mistrzostwach świata w piłce ręcznej w 2015 roku. W 17-osobowej kadrze gospodarzy znajdowało się tylko dwóch graczy urodzonych w Katarze. Kosmopolityczny zespół wywalczył srebrny medal.

Możliwości kaperowania sportowców ograniczają przepisy poszczególnych federacji, regulujące zasady, na jakich zawodnicy mogą zmieniać barwy reprezentowanego przez siebie kraju. Właśnie przepisy stanęły na drodze do umiędzynarodowienia katarskiej reprezentacji piłkarskiej. Pierwsze kroki w tym kierunku Katarczycy podjęli w 2004 roku. W celu wzmocnienia swojej reprezentacji próbowali pójść śladem reprezentacji Togo i wydać paszporty, a następnie powołać do kadry trójkę Brazylijczyków. Ten manewr udaremniła FIFA, która na bazie poczynań obu drużyn zaostrożyła regulacje dotyczące gry w reprezentacjach narodowych.

W kolejnych latach przepisy FIFA były modyfikowane jeszcze kilkukrotnie. W reprezentacji Kataru regularnie gra jednak kilku zawodników urodzonych poza krajem. Są to przede

WYBRANI NATURALIZOWANI REPREZENTANCI KATARU

	KRAJ POCHODZENIA	DYSCYPLINA
Said Saif Asaad (wcześniej Angel Popow)	Bułgaria	podnoszenie ciężarów
Fares El-Bakh	Egipt	podnoszenie ciężarów
Ahmed Tijan	Gambia	siatkówka plażowa
Cherif Younousse	Senegal	siatkówka plażowa
Jefferson Pereira	Brazylia	siatkówka plażowa
Femi Ogunode	Nigeria	biegi sprinterskie
Abubaker Haydar Abdalla	Sudan	bieg na 800m
Mohammed Suleiman	Somalia	bieg na 1500 i 500m
Daham Najim Bashi (wcześniej David Nyaga)	Kenia	bieg na 1500m
Onèsphore Nkuzimana	Burundi	bieg na 5000m
Abderrahman Samba	Arabia Saudyjska	biegi przez płotki
Žarko Marković	Czarnogóra	piłka ręczna
Marko Bagarić	Chorwacja	piłka ręczna
Bertrand Roiné	Francja	piłka ręczna
Rafael Capote	Kuba	piłka ręczna
Borja Vidal	Hiszpania	piłka ręczna
Ameen Zakkar	Syria	piłka ręczna
Youssef Benali	Tunezja	piłka ręczna
Eldar Memišević	Bośnia i Hercegowina	piłka ręczna
Li Ping	Chiny	tenis stołowy
Sebastián Soria	Urugwaj	piłka nożna

wszystkim adeptom Aspire Academy - sieci rozsianych po świecie szkółek piłkarskich, finansowanych przez Katar. W 2014 roku reprezentacja Kataru do lat 19, złożona wyłącznie z graczy Aspire Academy, sięgnęła po mistrzostwo kontynentu. Kontrowersje wokół akademii dotyczą nie tylko prób przejmowania uzdolnionych graczy urodzonych w innych krajach, ale też możliwej korupcji, dokonywanej poprzez finansowanie programów szkoleniowych w krajach, z których pochodzili oficjele FIFA decyzyjni w sprawie przyznania organizacji MŚ w 2022 roku.

Wszystkie te działania – organizację dużych imprez sportowych, sponsoring sportowy i naturalizowanie sportowców celem osiągnięcia sukcesów w sporcie – można rozpatrywać na trzech płaszczyznach: budowania rozpoznawalności kraju, rywalizacji ze stosującymi podobne praktyki sąsiadami (Zjednoczone Emiraty Arabskie i Arabia Saudyjska również finansują europejski sport i goszczą najważniejsze imprezy) oraz sportwashingu, który polega na ocieplaniu wizerunku kraju¹.

01.3

PIERWSZY TAKI MUNDIAL

Starania Kataru o zorganizowanie finałów piłkarskich mistrzostw świata w 2022 roku formalnie rozpoczęły się w maju 2009. Podczas finału Pucharu Emira w Dosze, szejk Mohammed ibn Hamad ibn Chalifa Al Sani ogłosił, że Katar będzie się ubiegał o organizację mundialu. Przez kolejny rok trwały przygotowywanie katarskiej oferty, będącą de facto wizją tego, jak Katarczyści chcieliby zorganizować turniej. W kraju brakowało infrastruktury sportowej (stadionów, baz treningowych) i hotelowej. W związku z panującymi w miesiącach letnich ponad czterdziestostopniowymi upałami obawiano się o zdrowie zawodników i gości. Propozycję oprotestowywali aktywiści na rzecz praw człowieka.

Wszystkie te braki oraz zagrożenia zostały dostrzeżone i zebrane przez wizytującą Katar 1,5 roku później delegację FIFA. Po jej wizycie został sporządzony blisko 40-stronicowy raport, oceniający katarską kandydaturę. Wynotowano w nim również zalety zorganizowania największej na świecie imprezy piłkarskiej w Katarze.

Wśród nich znalazła się **promocja futbolu w krajach arabskich** (nigdy wcześniej żaden nie gościł turnieju tej rangi), **skumulowanie wszystkich obiektów na małym obszarze** (12 stadionów położonych w promieniu sześćdziesięciu kilometrów) i **deklarowaną przez organizatorów węglową neutralność turnieju**.

Jak miało się później okazać, przy podejmowaniu decyzji delegacji FIFA kierowali się również pobudkami nie merytorycznymi (więcej w 4 części raportu).

2 grudnia 2010 roku wszystko stało się jasne: najmniejszy

w historii ubiegający się o organizację mistrzostw stał się najmniejszym krajem organizującym ten turniej. Miał na to bezprecedensowo długi okres – 12 lat. Jednak nadal tak długi okres przygotowań nie uchronił imprezy przed organizacyjną kompromitacją. Na 3 miesiące przed planowanym startem turnieju – 21 listopada – Katarczyści i FIFA przenieśli inaugurację mistrzostw na dzień wcześniej, czyli 20 listopada. Hotele, bilety lotnicze, kampanie marketingowe czy plany transmisyjne telewizji na całym świecie – to wszystko w pewnym stopniu musiało zostać zaplanowane od nowa.

Z przyznaniem Katarowi praw do organizacji mundialu związanych jest wiele kontrowersji (więcej w 4 części raportu). Do ich długiej listy można dopisać fakt poważnych modyfikacji, jakie zostały wprowadzone do programu imprezy już po ogłoszeniu gospodarza. To przede wszystkim: redukcja liczby stadionów z 12 do 8 (decyzja w 2014 roku) oraz przeniesienie startu turnieju z czerwca na listopad (2018). Nigdy w historii mistrzostwa nie były organizowane poza okresem maj-sierpień. Precedens ma związek z warunkami pogodowymi oraz obawami, że przygotowania do letniego turnieju mogłyby zakłócić poprzedzający go ramadan.

01.4

MUNDIAL POLITYCZNY

W okresie blokady Kataru przez sąsiadów (2017-2021), włączyli się oni w kampanię dyskredytującą katarskie mistrzostwa. Działająca w USA pro-saudyjska grupa SAPRAC opublikowała raport pod wszystko mówiącym tytułem „Katar. Sport pod flagą terroryzmu”. Znalazły się w nim zarzuty dotyczące kwestii organizacyjnych (brak odpowiedniej infrastruktury, niesprzyjające warunki pogodowe) oraz politycznych (oskarżenia o finansowanie terroryzmu i korupcję).

W tym czasie w FIFA trwała już dyskusja o powiększeniu liczby uczestników mundialu z 32 do 48 drużyn. Przewodniczący FIFA Gianni Infantino rozważał wprowadzenie tej zmiany już od mistrzostw w 2022 roku. Dla Kataru były to zbyt duże ciężary organizacyjne (więcej uczestników to więcej meczów, więcej piłkarzy i więcej kibiców), co natychmiast podchwyciły Zjednoczone Emiraty Arabskie, Bahrajn i Egipt, wskazując na organizacyjną niemoc Kataru i wyrażając gotowość do współorganizacji imprezy. Ostatecznie podjęto decyzję, że 48 zespołów po raz pierwszy zagra na kolejnych mistrzostwach, w 2026 roku.

¹ Jaskrawymi przykładami tego procederu było organizowanie igrzysk olimpijskich przez Chiny, oskarżane o łamanie praw człowieka i prześladowanie mniejszości etnicznych, a także Rosję, która tuż po igrzyskach w Soczi rozpoczęła wojnę z Ukrainą.

Ofiarą blokady Kataru padła też tamtejsza telewizja beIN Sports, będąca de facto sportową odnogą Al-Jazeera. Telewizja szybko stała się jednym z najważniejszych graczy na rynku praw telewizyjnych do pokazywania najważniejszych i najbardziej prestiżowych wydarzeń sportowych nie tylko w regionie, ale i na świecie. W 2017 roku w Arabii Saudyjskiej powstała piracka stacja beoutQ, wykradająca sygnał beIN i udostępniająca go odbiorcom w internecie. Uregulowanie kwestii pirackiego kanału było jednym z warunków postawionych przez władze angielskiej Premier League, na drodze do nabycia przez Saudów klubu Newcastle United, do którego doszło w październiku 2021 roku.

W kwietniu 2022 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję, w której pozytywnie odnosi się do organizacji MŚ przez Katar. Wskazuje się w niej, że turniej będzie okazją do promocji pokoju i rozwoju, przestrzegania praw człowieka, równości płci i wsparcia emancypacji kobiet.

01.5 PIŁKARSKA PUSTYNIA

Mistrzostwa świata w Katarze będą dla piłkarskiej reprezentacji gospodarzy debiutem na turnieju tej rangi. Wcześniej zdarzyło się to tylko dwukrotnie – w 1930 i 1934 roku, a więc na początku historii mundiali.

W Katarze nie ma piłkarskich tradycji, choć Matthias Krug wskazuje, że to w Katarze powstał pierwszy w regionie stadion piłkarski z trawiastą nawierzchnią. Krug przypomina, że w 1973 roku doszło na nim do meczu brazylijskiego Santosu – z Pelem w składzie – z najstarszym miejscowym klubem – Al Ahli. Mecz miał charakter pokazowy, co przeczy powszechnej opinii, że zainteresowanie katarskich szejków futbolem ma historię niewiele dłuższą od mundialowej oferty tego kraju.

Katarski futbol kilkakrotnie zaznaczył swoją obecność na sportowej mapie świata. W 1981 roku młodzieżowa reprezentacja kraju zajęła 4. miejsce na mistrzostwach świata do lat 20. Po drodze do półfinału pokonała m.in. Brazylię i Polskę (w składzie biało-czerwonych było wielu późniejszych zawodników seniorskiej kadry, m.in. Dariusz Dziekanowski, Dariusz Wdowczyk, Józef Wandzik i Ryszard Tarasiewicz). O skali sukcesu, jakim był ten wynik świadczy fakt, że cała

drużyna została ambasadorami turnieju w 2022 na etapie ubiegania się o organizację tej imprezy.

W 1991 roku sukces starszych kolegów powtórzyła reprezentacja Kataru do lat 17. Wśród nielicznych sukcesów wskazuje się też występy reprezentacji na igrzyskach olimpijskich w 1984 i 1992 roku (w Barcelonie Katarczycy awansowali do ćwierćfinału, gdzie po bramkach Wojciecha Kowalczyka i Marcina Jałochy odpadli z Polską). Również na kontynencie azjatyckim Katarczycy nie odnosili większych sukcesów. Trzykrotnie sięgnęli po Puchar Zatoki Perskiej. Największym i najbardziej prestiżowym triumfem była wygrana w Pucharze Azji w 2019 roku. Miała ona również wymiar polityczny, bo turniej rozgrywany był w bojkotujących Katar Zjednoczonych Emiratach Arabskich².

W rozgrywkach międzynarodowych nie imponują katarskie kluby. Zespół Al-Sadd dwukrotnie wygrywał Azjatycką Ligę Mistrzów (1989, 2011). W finale w 1995 roku zagrał Al-Arabi. Oczekiwania są znacznie większe.

01.6 SPORT NADAL NARZĘDZIEM POLITYKI

Po normalizacji stosunków na linii Katar – Arabia Saudyjska pojawiły się już pierwsze inicjatywy na styku sportu i biznesu, które mogą zwiastować wspólne projekty w zakresie organizacji imprez sportowych. Coraz więcej mówi się o wspólnej kandydaturze obu krajów do organizacji igrzysk olimpijskich w 2036 lub 2040 roku.

Dla obu państw, politycznie i finansowo stawiających na strategię sportwashingu, byłoby to ukoronowanie tej polityki. Siłą wspólnej oferty byłby de facto nieograniczony budżet imprezy (podczas, gdy wiele państw rezygnuje z ubiegania się o organizację mundialu czy igrzysk z uwagi na ogromne koszty i towarzyszące im społeczne niezadowolenie) oraz narracja o koncyliacyjnej roli sportu, który łączy rywalizujące, a wręcz wojujące do niedawna państwa. Słabością znów mogą okazać się zarzuty o łamanie praw człowieka i dyskryminacje mniejszości w obu krajach, ale przygotowania do tegorocznych mistrzostw pokazały, że dyskusja na te tematy nie ma realnego wpływu na wybór organizatora turnieju.

² W półfinale Katar wygrał z ZEA 4:0. Wcześniej, w fazie grupowej, wygrał 2:0 z Arabią Saudyjską.

02

Katar
GEOPOLITYKA
I MISTRZOSTWA ŚWIATA

STOSUNKI
MIĘDZYNARODOWE
W REGIONIE

02.1

SOJUSZE I KONFLIKTY

Na Bliskim Wschodzie mapa sojuszy i konfliktów często nie układa się w sposób logiczny. Dla przykładu, Katar utrzymuje dobre relacje z Iranem, w przeciwieństwie do ZEA (ostatnio jednak pojawiają się doniesienia o możliwej normalizacji), Bahrajnu czy Arabii Saudyjskiej. Syria jest natomiast bliskim sojusznikiem Iranu, ale to ZEA i Bahrajn dokonały z nią normalizacji stosunków, podczas gdy Katar to wyklucza. ZEA i Bahrajn znormalizowały też stosunki z wrogiem wobec Syrii Izraelem, podczas gdy Katar taką normalizację wyklucza, choć utrzymywał w przeszłości nieformalne relacje z Izraelem. Katar wspiera jednak radykalne ugrupowanie palestyńskie Hamas, natomiast Arabia Saudyjska przeprowadziła masowe aresztowania członków tej organizacji w 2021 roku.

Katar ma też bardzo bliskie relacje z Turcją, z którą łączy go przede wszystkim stosunek do Bractwa Muzułmańskiego, oraz pomoc wojskowa Turcji w 2017 roku, która uchroniła Katar przed interwencją saudyjsko-emiracką. Stosunki Kataru z USA determinowane są natomiast przez to, że w Katarze znajduje się największa w regionie baza lotnicza USA (al-Udeid), a także przez „przysługi dyplomatyczne” Kataru. Chodzi o pośredniczenie w różnych rozmowach z wrogami USA, z którymi Katar ma dobre relacje. Na przykład na początku lipca 2022 odbyły się tam niebezpośrednie negocjacje amerykańsko-irańskie w sprawie reaktywacji JCPOA (umowy w sprawie irańskiego programu nuklearnego), a w lutym 2020 r. USA zawarły w Dosze porozumienie z talibami, które utorowało im drogę do przejęcia władzy w Afganistanie.

Jednocześnie **stale istnieje możliwość wybuchu kryzysu w relacjach Kataru z ZEA oraz Egiptem**. Natomiast w mniejszym stopniu względem Arabii Saudyjskiej i Bahrajnu. Problemy we wzajemnych relacjach nie zostały rozwiązane, a wszystkie wymienione wyżej państwa prowadzą dość odmienną politykę zagraniczną, zwłaszcza względem państw Europy i Azji (np. Arabia Saudyjska mocno współpracuje z Grecją, która ma bardzo złe relacje z Turcją).

Sytuacja na Bliskim Wschodzie jest bardzo dynamiczna. Wielość relacji pomiędzy państwami, organizacjami i grupami skłania do refleksji nad nie tylko samym aspektem sportowym wydarzenia, ale także w ujęciu politycznym, bezpieczeństwa i społecznym.

Złożoność relacji między różnymi państwami i podmiotami niepaństwowymi na Bliskim Wschodzie wynika z mnogości

RELACJE KATARU Z PAŃSTWAMI I ORGANIZACJAMI

- Dobre relacje:**
Turcja, Autonomia Palestyńska, Hamas, Bractwo Muzułmańskie, Talibowie, inne ugrupowania dżihadystyczne
- Poprawne relacje:**
Kuwejt, Iran, Oman, Jordania, Liban
- Relacje formalnie poprawne z dużym potencjałem na konflikt:**
Irak, Arabia Saudyjska, Egipt, Bahrajn, Zjednoczone Emiraty Arabskie
- Relacje złe lub ich brak:**
Jemen, Syria, Izrael

czynników na nie wpływających. Jest to w szczególności rywalizacja sunnicko-niesunnicka, klasyczna rywalizacja o potęgę, problem palestyński i stosunek do Izraela, problem kurdyjski, aktywność transgranicznych organizacji islamistycznych (w szczególności Bractwo Muzułmańskiego, Państwa Islamskiego i Al Kaidy), a także czynnik surowcowy (chodzi przy tym nie tylko o ropę, ale i o wodę).

Choć Katar nie dysponuje potencjałem militarnym czy też demograficzno-geograficznym, który pozwalałyby mu pretendować do roli regionalnego mocarstwa, to stara się odgrywać taką rolę.

Katar jest wprawdzie potęgą gazową, ale jego całkowite PKB to zaledwie 180 mld USD
– znacznie mniej niż wielu innych państw regionu, tj.: Iran 1426 mld, Arabia Saudyjska 833, Izrael 481, Zjednoczone Emiraty Arabskie 409, Irak 209.

Katar stara się przy tym zrećźnie balansować w swojej polityce zagranicznej, zwłaszcza w stosunku do mocarstw. Oznacza to, że jest w stanie zarówno przeciwstawić się innym państwom na Półwyspie Arabskim, jak i zaangażować w otwartą współpracę z mocarstwami Zachodnimi. Jego postawa jest o tyle ciekawa, że ma charakter dość miękki i oznacza to, że Katar jest otwarty na złagodzenie relacji za cenę korzyści.

02.2 KWESTIE RÓŻNIC RELIGIJNYCH

Ważnym czynnikiem kształtującym relacje w regionie jest kwestia religii. Kluczowa jest relacja arabsko-niearabska. Bliski Wschód zwykle kojarzy się przy tym z muzułmanami i Arabami, ale takie jego postrzeganie jest daleko idącym uproszczeniem. Nawet wyłączając Turcję i Iran, Bliski Wschód i tak pozostaje etnicznie oraz religijnie różnorodny. W kontekście etnicznym chodzi przede wszystkim o Kurdów i Żydów, niemniej mieszkają tu również inne grupy, a ponadto różnice między Arabami z różnych państw regionu są znaczne i nigdy nie udało im się zjednoczyć. W kontekście religijnym chodzi w szczególności o podziały wewnątrz islamu, choć żyją tu również inne mniejszości religijne, w tym chrześcijanie. Główny podział wśród muzułmanów dotyczy sunnitów i szyitów, czyli formalne przywództwo po śmierci Mahometa a zwolennikami przywództwa krewnych Mahometa. Obecnie krajem najbardziej kojarzonym z szyitami jest Iran.

02.3

RELACJE KATARU Z PODMIOTAMI NIEPAŃSTWOWYMI

Kluczem do zrozumienia pozycji Kataru są jego relacje z podmiotami niepaństwowymi, takimi jak np. Bractwo Muzułmańskie. To radykalna organizacja islamistyczna, obecna pod różnymi nazwami w niemal wszystkich państwach arabskich i w wielu z nich, zwłaszcza w Egipcie i Zjednoczonych Emiratach Arabskich, uznawana za terrorystyczną.

Tymczasem **Katar udziela schronienia wielu jego liderom, a także wspiera finansowo różne inneorganizacje dżihadystyczne**, w tym oskarżane o terroryzm, działające w całym świecie islamskim (np. Hamas czy też Dżabatan-Nusra w Syrii), co pozwala mu na wykorzystywanie ich w rywalizacji regionalnej.

W Katarze od 2013 r. działało też oficjalne przedstawicielstwo afgańskich talibów, wcześniej zaś państwo to wspierało czeczeńskich separatystów, w szczególności dżihadystów.

Katar dysponuje najsukuteczniejszym w regionie instrumentem soft power, czyli wcześniej wspomnianą telewizją Al Jazeera. Dzięki temu Katar od początku Arabskiej Wiosny skutecznie rywalizował z Arabią Saudyjską i ZEA o wpływy, a w Libii stał się stroną wojny zastępczej, wspierając siły walczące z ugrupowaniami popieranymi przez Egipt i Zjednoczone Emiraty Arabskie. To doprowadziło do kryzysu dyplomatycznego w 2017 r. i blokady Kataru przez państwa Rady Współpracy Państw Zatoki (GCC), wprowadzonej z inicjatywy Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Egiptu i Arabii Saudyjskiej. Okazała się ona jednak nieskuteczna, a przed interwencją zbrojną sąsiadów Katar uratowała Turcja, która wysłała tam wojsko. Również USA nie poparło konfrontacyjnej polityki Arabii Saudyjskiej i ZEA wobec małego sąsiada, mimo intensywnych starań saudyjskiego następcy tronu Mohammada bin Salmana.

02.4

WIELOSTRONNA POLITYKA KATARU

W 2021 roku doszło do normalizacji relacji Kataru z pozostałymi państwami GCC, a w komunikacie końcowym szczytu w saudyjskiej Dżeddzie – w którym uczestniczyli liderzy 9 arabskich państw Bliskiego Wschodu (w tym Egiptu, natomiast z pominięciem Jemenu, Syrii i Libanu) oraz prezydent USA Joe Biden – znalazł się zapis o wsparciu dla Kataru w związku z przygotowaniem do mistrzostw świata w piłce nożnej. Sam szczyt, jak również wcześniejsza wizyta Joe Bidena w Izraelu i Autonomii Palestyńskiej, nie przyniosła przełomu w żadnej kluczowej dla regionu kwestii. Był jednak konieczny dla zaakcentowania, że USA nie straciły zainteresowania regionem i wciąż zamierzają w nim odgrywać kluczową rolę. Było to szczególnie ważne, biorąc pod uwagę krytykę saudyjskiego następcy tronu Mohammada bin Salmana ze strony Bidena oraz wielu innych polityków amerykańskich, a także, w reakcji na to, zbliżenie saudyjsko-rosyjskie, a nawet saudyjsko-chińskie. Była to też pierwsza wizyta Bidena w regionie od czasu objęcia przez niego urzędu prezydenta, przy czym również w Waszyngtonie w tym czasie gościli tylko nieliczni liderzy bliskowschodni tj. przywódcy Izraela, Iraku, Jordanii i właśnie Kataru.

Warto wspomnieć, że relacje Kataru z Rosją są mało intensywne, co wynika częściowo z faktu, że oba kraje są rywalami na rynku gazowym. Ponadto Katar wspierał czeczeńskich separatystów, a w 2004 roku rosyjskie służby zamordowały w Dosze jednego z liderów czeczeńskich Zelimchana Jandarbijewa. W 2007 roku doszło jednak do wizyty Władimira Putina w Katarze, a relacje między oboma krajami się polepszyły, choć wojna w Syrii znów doprowadziła do spięć. Rosja wsparła bowiem reżim Assada, a Katar od początku popierał opozycję, zwłaszcza islamistyczne Bractwo Muzułmańskie.

02.5

TRWAJĄCE WOJNY W REGIONIE

Na Bliskim Wschodzie toczą się obecnie dwie wojny: w Syrii i Jemenie, przy czym różne kraje regionu w różnym stopniu są w nie zaangażowane. Wojna w Syrii jest najbardziej złożona, gdyż są tam więcej niż dwie strony konfliktu. W wymiarze wewnętrznym są to siły rządowe, Kurdowie, protureccy dżihadysty, Al Kaida oraz Państwo Islamskie. Natomiast zewnętrznymi siłami obecnymi militarnie w Syrii są: Rosja, wspierająca siły rządowe; Turcja, okupująca część kraju, wspierająca dżihadystów i zwalczająca Kurdów; USA wspierające Kurdów przeciwko Państwu Islamskiemu i Al Kaidzie; Iran wspierający siły rządowe, a także Izrael bombardujący pozycje irańskie za przyzwoleniem Rosji. Szereg innych państw wspiera natomiast poszczególne strony politycznie i finansowo. Dotyczy to m.in. Kataru, który wspiera dżihadystów, walczącym przeciwko siłom rządowym. Syria, choć na początku wojny domowej popadła w izolację, obecnie znormalizowała relacje z większością państw w regionie. Obecnie jedynie z Katarzem, Turcją, Izraelem oraz Arabią Saudyjską nie utrzymuje stosunków dyplomatycznych, jednakże w tym ostatnim wypadku na uwagę zasługuje fakt wznowienia w czerwcu 2022 relacji między Syrią a Bahrajnem (który znajduje się w stanie faktycznej zależności od Arabii Saudyjskiej, więc nie mogło to nastąpić bez jej zgody). Obecnie największe zagrożenie ponownej eskalacji konfliktu w Syrii wiąże się z groźbą kolejnej inwazji tureckiej, która byłaby na rękę Recepowi Erdoganowi – wykorzystując aprobatę Rosji – przed przyszłorocznymi wyborami prezydenckimi.

Warto odnotować, że Stany Zjednoczone stanęły na czele koalicji 83 państw (m.in. Kanada, Australia, Arabia Saudyjska, Zjednoczone Emiraty Arabskie i Jordania) w walce z Państwem Islamskim, i jego komórkami, oraz rozpoczęły współpracę z Syryjskimi Siłami Demokratycznymi. Od początku wojny zginęło ponad 606 000 osób, a ponad 2,1 miliona odniosło obrażenia. Główną konsekwencją wojny w Syrii jest masowe przesiedlenie.

Liczba uchodźców z Syrii to ponad 6,8 mln (to tylko zarejestrowane przypadki) – z czego ok. 3,6 mln w Turcji – a ok. 6,9 mln to osoby wewnętrznie przesiedlone; liczbę uchodźców syryjskich w Europie szacuje się na ponad milion.

³ Krytykę Mohammada bin Salmana w USA wywołało z jednej strony, brutalne zabójstwo saudyjskiego dziennikarza Dżamala Chaszukdziego, pracującego m.in. dla Washington Post, do którego doszło w październiku 2018 w konsulacie saudyjskim w Stambule, a z drugiej strony, ofiary cywilne saudyjskich nalotów na Jemen. W rezultacie, w kwietniu 2019 r. Kongres wstrzymał wsparcie dla Arabii Saudyjskiej w wojnie w Jemenie, a w 2020 r., w trakcie kampanii wyborczej Joe Biden zapowiedział, że uczyni ten kraj pariasem. Mohammad bin Salman zaczął natomiast coraz bliżej współpracować z Rosją w ramach formatu OPEC+, a w 2021 r. pojawiły się informacje o współpracy saudyjsko-chińskiej w produkcji pocisków balistycznych.

Chociaż Assad praktycznie wygrał wojnę, można założyć, że syryjscy obywatele i rebelianci nie poddadzą swojego kraju reżimowi i będą kontynuować nierówną walkę wbrew wszelkim przeciwnościom, zwłaszcza gdy Assad łamie prawa człowieka i obywatela. Mimo wielonarodowej koalicji państw (w tym wielu uczestników mundialu 2022) sytuacja w Syrii wciąż jest nierozwiązana.

Wojna w Jemenie trwa od 2014 roku i formalne władze tego kraju, uznawane za całkowicie zależne od Arabii Saudyjskiej, kontrolują jedynie część południa kraju oraz słabo zaludnione tereny wschodnie, na których występuje również silna aktywność Al Kaidy. Większość zaludnionych terenów Jemenu, w tym stolica Sana, kontrolowana jest przez rząd powołany przez zajdychich (szyickich) rebeliantów z ugrupowania Huti, uznawanych jedynie przez Iran i Syrię. Dawna stolica Jemenu Południowego – Aden – kontrolowana jest przez południowojemeńskich separatystów, wspieranych przez Zjednoczone Emiraty Arabskie, które de facto przejęły kontrolę również nad wyspą Sokotra, instalując tam swoją bazę wojskową. Teoretycznie ZEA i Arabia Saudyjska wspólnie wspierają siły rządowe przeciwko Hutim, ale faktycznie od dawna ich interesy w tym kraju nie są zbieżne, zwłaszcza, że formalne władze oparte są na związanej z Bractwem Muzułmańskim partii Islah, a organizacja ta uznawana jest przez ZEA za kluczowe zagrożenie terrorystyczne. Od kwietnia 2022 roku obowiązuje rozejm, jednakże wszelkie dotychczasowe próby znalezienia pokojowego rozwiązania konfliktu zakończyły się fiaskiem.

02.6

KWESTIA IZRAELA

Sprawa palestyńska i stosunek do Izraela jest kolejną kwestią dzielącą państwa regionu. W 2020 roku doszło do zawarcia tzw. Porozumień Abrahamowych, które doprowadziły do normalizacji relacji i pogłębiającej się szybko współpracy między Izraelem a Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi. Normalizacji dokonały też niektóre inne państwa arabskie i obecnie spośród państw regionu stosunki dyplomatyczne z Izraelem utrzymują: Egipt, Turcja, ZEA, Bahrajn i Jordania. Katar natomiast utrzymywał ograniczone relacje z Izraelem w latach 1996 – 2009. Nieformalne kontakty Izraela z ZEA, Arabią Saudyjską, Katar i Bahrajnem mają jednak znacznie dłuższą historię. W trakcie ostatniej wizyty prezydenta USA Joe Bidena doszło do dalszego, nieformalnego zbliżenia Arabii Saudyjskiej i Izraela, jednak problemem dla formalnej normalizacji jest rola Arabii Saudyjskiej w świecie islamskim (na jej terenie znajduje się Mekka, czyli najważniejsze miejsce dla muzułmanów i cel ich pielgrzymek) oraz obawa

przed negatywną reakcją arabskiej opinii publicznej. Natomiast Katar postanowił wykorzystać tę sytuację do wzmocnienia swoich wpływów wśród radykalnych ugrupowań sprzeciwiających się normalizacji stosunków z Izraelem. Z kolei Turcja, mimo że już w 1949 roku jako pierwszy kraj muzułmański, nawiązała stosunki dyplomatyczne z Izraelem, od 2010 roku tj. incydentu ze statkiem Mavi Marmara, do niedawna miała z nim napięte relacje. Wśród państw wrogich wobec Izraela kluczową rolę odgrywa Iran i jego sojusznicy regionalni tj. Syria i Hezbollah (a więc pośrednio Liban), a także Irak.

W kwestii bezpieczeństwa to m.in. Izrael obawia się o podróż swoich obywateli do Kataru. Nadal istnieją obawy co do możliwości skrzywdzenia i ataków Izraelczyków w trakcie mistrzostw. Izrael nie może dokonać żadnych ustaleń dotyczących kwestii bezpieczeństwa, ponieważ nie utrzymuje stosunków dyplomatycznych z Katar. Niemal 15000 Izraelczyków kupiło bilety na mistrzostwa, a szacuje się że od 25000 do 30000 mogłoby pojechać na mundial. Kwestia możliwego wyjazdu ma być jeszcze analizowana, ale mogą pojawić się zalecenia, aby nie wyjeżdżać do Kataru.

Izrael wystąpił do organizatorów oraz FIFA o oficjalne tymczasowe biuro dyplomatyczne, które miałyby na czas mistrzostw wesprzeć izraelskich kibiców, jednakże Katar odrzucił taką propozycję. Zatem nawet w trakcie mundialu nie ma większych szans na jakąkolwiek poprawę relacji dyplomatycznych między Katar i Izraelem. Jedyną możliwość wpływu na Katar ma FIFA, lecz ta zdaje się nie chce destabilizować własnych stosunków z Katarczykami.

03

Katar
GEOPOLITYKA
I MISTRZOSTWA ŚWIATA

ZAGROŻENIA
DLA BEZPIECZEŃSTWA
W REGIONIE I WSPÓŁPRACA
Z NATO

03.1

ORGANIZACJE TERRORYSTYCZNE W REGIONIE

Bliski Wschód to zagrożenie od kilkudziesięciu największych organizacji terrorystycznych i kilkuset grup afiliowanych. Koncentracja ekstremistów w tym regionie jest mocno związana z trwającymi konfliktami zbrojnymi, zaangażowaniem wojsk państw NATO, niestabilną sytuacją w upadłych państwach oraz rywalizacją grup terrorystycznych o ziemię, pieniądze oraz handel bronią i narkotykami. Terroryzm jest jednym z największych zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego, biorąc pod uwagę powtarzające się ataki terrorystyczne, czy to na cywilów, czy na infrastrukturę krytyczną. Aktywizacja środowisk terrorystycznych i rebelianckich na Bliskim Wschodzie, które walczą jednocześnie przeciwko koalicjom państw Zachodnich oraz w ramach interesów poszczególnych państw/grup regionu (czy to na rzecz Iranu, czy też Talibów), jest współcześnie jednym z największych wyzwań dla bezpieczeństwa.

W ostatnich latach na Bliskim Wschodzie do najbardziej aktywnych organizacji terrorystycznych należała Hay'at Tahrir al-Sham (dawniej al-Nusra Front lub Dżabat an-Nusra), operująca głównie w centralnej i północno-zachodniej Syrii i Libanie, zrzeszająca kilkanaście tysięcy terrorystów.

W regionie mocno zaangażowana jest działająca globalnie Al.-Kaida. Jej komórki działają m.in. w Iraku, Iranie, Arabii Saudyjskiej, Jemenie, Jordanii, Syrii i Libanie. Państwo Islamskie również posiada bojowników na całym świecie, a w regionie jest aktywne przede wszystkim w Afganistanie, Syrii, Jemenie, Arabii Saudyjskiej, Iraku, Iranie i Pakistanie. Hezbollah działa w Libanie, atakując terytorium Izraela, a także prowadzi operacje zbrojne w Syrii po stronie rządowej. Inną organizacją jest wspierana przez Iran Kata'ib Hezbollah, działająca na terytorium Iraku, a także wspierająca siły rządowe w Syrii. Talibowie są grupą, która odzyskując władzę w Afganistanie, niejako zburzyła politykę USA i koalicji w kontekście bezpieczeństwa w regionie, sympatyzując z projektem ruchów islamistycznych.

Z uwagi na aktywność międzynarodową Turcji oraz sytuację w regionie trzeba wskazać na Partię Pracujących Kurdystanu, która działa obecnie w Turcji i Iraku. Nie bez znaczenia jest również aktywność Bractwa Muzułmańskiego, które otrzymuje wsparcie od Kataru, pomimo uznania m.in. przez Egipt za organizację terrorystyczną.

STABILNOŚĆ PAŃSTW BLISKIEGO WSCHODU

- Kraje ogarnięte wojną**
- Kraje z poważnymi problemami i niestabilnością na części terytorium (większość terytorium bezpieczna dla turystów)**
- Kraje stabilne**

03.2

NATO I POLSKIE ZAANGAŻOWANIE NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA W KATARZE

Prawdziwym wyjątkiem jest zaangażowanie się NATO we wsparcie na rzecz bezpieczeństwa w trakcie mundialu.

Na początku 2022 roku Katar został „głównym sojusznikiem spoza NATO”, co pozwala na utrzymywanie stałego dialogu pomiędzy Sojuszem a państwem z Półwyspu Arabskiego.

W ramach ścisłej współpracy przy okazji nadchodzących mistrzostw, NATO udzieli wsparcia obejmującego przeprowadzenie szkoleń dotyczących zagrożenia chemicznego, biologicznego, radiologicznego i jądrowego. Zostaną one przeprowadzone przez Słowację oraz Centrum Doskonałości Obrony CBRN NATO. Ponadto przedstawiciele Rumunii przeprowadzą trening z ochrony najważniejszych osób oraz przeciwdziałania zagrożeniom związanym z użyciem materiałów wybuchowych. Pierwsze szkolenia przeprowadzono już w maju 2022 roku.

Stany Zjednoczone zadeklarowały, że wesprą Katar w kwestiach bezpieczeństwa. Na początku pomogą zidentyfikować pasażerów linii lotniczych, zaangażowanych w międzynarodową działalność przestępczą, terrorystyczną oraz handel ludźmi. Ponadto Amerykański Departament Bezpieczeństwa Krajowego podpisał umowę bilateralną z katarskim Ministerstwem Spraw Wewnętrznych o stałej współpracy na rzecz bezpieczeństwa. Podkreślono, że obie strony zgodziły się na kooperację w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ze strony bezzałogowych systemów powietrznych, w dziedzinie cyberbezpieczeństwa, a także na rzecz wsparcia kontroli transportu oraz podróżujących, którzy będą przybywać do Kataru. Nie bez znaczenia jest wsparcie amerykańskiego Secret Service, który przeszkoli katarski personel na rzecz utrzymania bezpieczeństwa w trakcie wydarzenia sportowego. W pomoc dla Katarczyków zaangażują się też inne kraje NATO, w tym m.in. Wielka Brytania – wysłała swoje siły powietrzne i marynarkę wojenną na rzecz zapewnienia ochrony antyterrorystycznej (m.in. 24 odrzutowce Eurofighter Typhoon), Francja – dostarczy systemy ostrzegawcze i kontroli (w tym statki powietrzne wczesnego ostrzegania; AWACS) oraz systemy antydronowe, natomiast Turcja –

deleguje ponad 3000 pracowników służb bezpieczeństwa w trakcie zawodów oraz siły zbrojne na rzecz obrony CBRN. Jednocześnie kraje spoza NATO: Maroko wysła zespół ekspertów ds. cyberbezpieczeństwa, a Korea Południowa funkcjonariuszy Policji. Należy się spodziewać, że liczba zaangażowanych państw NATO i jego sojuszników będzie rosła.

Polska również zaangażuje się w współpracę na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w trakcie mundialu.
3 lipca 2022 roku doszło do podpisania porozumienia, które służyć ma wzmocnieniu kompetencji katarskich sił bezpieczeństwa w zakresie prowadzenia działań antyterrorystycznych.

Polska strona, która w ostatnich latach bardzo rozwinęła swoje zdolności do walki z terroryzmem oraz zorganizowała mistrzostwa Europy w 2012 roku, przekazała dobre praktyki, techniki oraz podzieli się doświadczeniami zdobytymi przez oddziały kontrterrorystyczne i Siły Zbrojne RP. Ponadto w maju polscy przedstawiciele podpisali Deklarację ws. Wymiany Informacji między Państwem Katar a Krajami Uczestniczącymi w Mistrzostwach Świata w Piłce Nożnej.

03.3

WSPÓŁPRACA WOJSKOWO-SPORTOWA KATARU Z FRANCJĄ

Nie należy zapominać o ścisłej współpracy wojskowej Kataru i Republiki Francuskiej (obecnego mistrza świata w piłce nożnej). Kluczowe było wsparcie w procesie przyznawania przez FIFA mistrzostw świata na 2022 rok. Ostateczne wyłonienie kraju arabskiego – po raz pierwszy w historii – pogłębiło wówczas współpracę polityczną, gospodarczą i przede wszystkim militarną Francji z Katar. Bardzo dobre relacje dwustronne rozpoczęły serię inicjatyw i inwestycji zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, a także były początkiem kooperacji katarskich i francuskich koncernów zbrojeniowych.

Trzeba wyróżnić, że Katar nie otrzymał organizacji mistrzostw świata w piłce nożnej w 2022 roku bez oskarżeń o skorumpowanie oficjeli FIFA, którym postawiono zarzuty. Ponadto zaangażowania francuskich polityków i biznesmenów. Kluczowe dla całej sprawy było nieoficjalne spotkanie w Pałacu Elizejskim 23 listopada 2010 roku. Co ważne, poprzedziło ono decyzję FIFA dotyczącą wyboru gospodarza mistrzostw świata, którą wydano zaledwie 9 dni później, czyli 2 grudnia 2010 roku.

Wówczas w spotkaniu wzięli udział: Nicolas Sarkozy (prezydent Francji), Michel Platini (prezydent UEFA), Sebastien Bazin (przedstawiciel klubu PSG), Tamim bin Hamad Al Thani (następca tronu Kataru).

Z dokumentów przygotowanych przez międzynarodową grupę śledczych wynika, że ówczesny prezydent Francji uzyskał od przyszłego emira Kataru informacje o zainwestowaniu w klub piłkarski PSG i francuską telewizję (Katarczycy mieli zainwestować we francuski rynek telewizyjny i kanał sportowy beIN Sports, będący konkurencją dla Canal+, wobec której Nicolas Sarkozy żywił niechęć⁴). W trakcie spotkania Michel Platini ogłosił, że zgłasza za krajem z Półwyspu Arabskiego, aby otrzymał prawo organizacji mistrzostw świata. Ponadto głównym celem Nicolasa Sarkozy'ego, który organizował spotkanie, było przekonanie prezydenta UEFA do wsparcia arabskiej kandydatury, gdyż Katarczycy mieli dokonać inwestycji we Francji oraz podjąć współpracę militarną. W 2015 roku Katar zakupił 24 myśliwce Rafale zbudowane przez Dassault Aviation za 6,3 miliarda euro, w 2017 roku. Do pierwotnego zamówienia dodano 12 kolejnych, Katar zachował opcję zakupu 36 następnych, a kontrakt objął wówczas również pociski MBDA MICA oraz szkolenie 36 katarskich pilotów i 100 techników przez francuską armię. Ponadto pozyskano jeszcze 28 śmigłowców NH90. Decyzja Katarczyków o tych zakupach wynikała z coraz bardziej niestabilnej sytuacji w regionie i agresywnej polityki Iranu. Napięcia na Bliskim Wschodzie były także związane z konfliktami w Jemenie, Syrii i Libii.

W okresie prezydentury Nicolasa Sarkozy'ego Francja bardzo mocno koncentrowała się na rozwijaniu relacji z krajami arabskimi. Wówczas inicjowano działania na Bliskim Wschodzie w aspekcie militarnym, politycznym i ekonomicznym. Ówczesny prezydent tworzył strefę wpływów (którą później wykorzystał Emmanuel Macron), wzmacniając pozycję Francji na Bliskim Wschodzie. Objawiało się to także współpracą na rynku prywatnym i wielomilionowymi dwustronnymi inwestycjami. Takie działania obecnie są prowadzone, oprócz Kataru, z Arabią Saudyjską i Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi. Dla Francuzów najważniejsze jest utrzymanie roli lidera w kontaktach z krajami arabskimi, przed USA, Chinami i Rosją, a także wzmacnianie obecności o charakterze polityczno-wojskowym w regionie. Dla Kataru kluczowe jest posiadanie wsparcia od międzynarodowego mocarstwa. Tym samym, **po raz kolejny inwestycje w sport zbiegły się w czasie z zacieśnieniem relacji politycznej, zbliżając Dohę i Paryż.**

03.4

POTĘGA ENERGETYCZNA

Katar, po Rosji i Iranie, posiada trzecie co do wielkości rezerwy gazu ziemnego na świecie, a obecnie jest największym światowym dostawcą. Główną część przychodów dla państwa stanowi eksport LNG oraz ropy naftowej i jej produktów. Kluczowe terminale naftowe Kataru znajdują się na wyspie Halul (położonej około 80 kilometrów na północny wschód od miasta Doha), w porcie Mesaieed (około 40 kilometrów na południe od stolicy), a gazowe w Ras Laffan Port (w połowie Zatoki Arabskiej). Ponad 75% katarskiego eksportu gazu jest kierowane do krajów azjatyckich, takich jak Indie, Japonia, Chiny, Pakistan i Korea Południowa, ale odbiorcami jest także USA i większość państw Europy, w tym Polska. Plany Kataru są jednak większe, gdyż jest w trakcie kolejnych inwestycji w infrastrukturę w ramach projektu Projekt North Field East (koszt to 30 mld USD). Katarskie wydobycie gazu ziemnego z obecnych 77 mln ton rocznie wzrośnie do 110 mln do 2024 roku i 126 mln do 2027 roku.

Katar planuje utworzenie kompleksu petrochemicznego, który będzie największy na Bliskim Wschodzie (umowa pomiędzy Qatar Petroleum a amerykańskim Chevron Phillips Chemical Company mającej 30% udziałów).

Ponieważ mistrzostwa świata pokazują swoją zdolność do zdobywania międzynarodowego prestiżu, status Kataru jako bardzo pożądanego dostawcy gazu obiecuje przekształcenie małego półwyspu w większego gracza, którym zawsze chciał być.

Kluczowy dla Kataru jest Port Ras Laffan, który jest największym na świecie obiektem eksportowym LNG, zdolnym do przyjmowania największych statków transportowych. Jest położony na międzynarodowym szlaku handlowym, dzięki czemu transportuje towary węglowodorowe do prawie wszystkich regionów świata. Ras Laffan został zbudowany głównie z myślą o przemyśle gazu ziemnego. Rocznie obsługuje ok. 1000 statków i 10 000 000 ton.

Jeśli chodzi o ropę i jej pochodne to Katar jest 16 na świecie największym eksporterem i jest to drugi, po LNG, najczęściej eksportowany produkt z kraju. Głównym kierunkiem eksportu

⁴ Telewizja Canal+ prowadziła nieprzychylną narrację wobec działań Nicolasa Sarkozy'ego. Wobec tego prezydent Francji uznał, że wprowadzając na francuski rynek silną przeciwwagę dla sportowych stacji Canal+, odegra się na tej telewizji.

ropy naftowej z Kataru są Japonia, Singapur, Korea Południowa, Chiny, Indie i Stany Zjednoczone. Co ciekawe, Katar importował również ropę do siebie z takich państw jak USA i Hiszpania.

Po inwazji Rosji na Ukrainę i problemach w dostawach energii, Doha była pod ogromną presją, aby pomóc Europie uniknąć uzależnienia od rosyjskiego gazu. Wówczas Katar wskazał, że jest zablokowany wieloletnimi kontraktami na LNG z krajami azjatyckimi, a przez to zastąpienie rosyjskiego gazu jest niemożliwe w krótkiej perspektywie. Arabowie zaznaczyli jednak, że kolejne miesiące pozwolą na stworzenie warunków do stałej współpracy między Europą, a Katar w kontekście dostaw surowców energetycznych. W 2021 roku Unia Europejska i Wielka Brytania importowały 70% swojego zapotrzebowania na LNG z USA (26%), Kataru (24%) i Rosji (20%). Teraz, biorąc pod uwagę zdolności Kataru, będzie on kluczowym dostawcą dla Europy w nadchodzących latach. Co ważne, Niemcy silnie uzależnione od rosyjskiego gazu, rozpoczęły rozmowy z Katar w sprawie uruchomienia dostaw do 2024 roku, jako alternatywa dla współpracy z Rosją.

➤ **Dla dostaw energii kluczowe są dwie cieśniny, przez które Katar transportuje swoje surowce energetyczne.**

Pierwsza z nich to Bab al-Mandab – pomiędzy Afryką a Półwyspem Arabskim, która jest strategicznym punktem na globie w kontekście transportu surowców energetycznych, a także handlu morskiego między Europą a Azją. To właśnie z terytorium Jemenu były wielokrotnie wyrzucane rakiety przez Huti (uzbrojenie dostarczał im choćby Iran, korzystając z chińskiej technologii), które leciały w stronę Saudów, ZEA⁵, a także właśnie cieśniny Bab al-Mandab⁶ i przepływających tam statków. Drugim kluczowym przesmykiem jest Cieśnina Ormuz (Strait of Hormuz), która jest uznawana za najważniejszy na świecie węzeł energetyczny, gdyż przechodzi przez nią 90% eksportu ropy z Półwyspu Arabskiego każdego dnia i 20% światowego zapotrzebowania. To właśnie ten przesmyk kontroluje Iran, wielokrotnie grożąc, iż go zablokuje. Przepływa tędy około jedna piąta światowych zasobów ropy i jedna czwarta światowych dostaw skroplonego gazu ziemnego, a właśnie m.in. Katar musi korzystać z tej cieśniny.

03.5

WYZWANIE

Organizator mundialu nie powinien stać się celem ataków ani państw w regionie ani organizacji terrorystycznych, ale sytuacja na Bliskim Wschodzie wciąż pozostaje niestabilna. Kwestie pojawiających się zagrożeń to nie tylko okres w trakcie mistrzostw, ale zmiany zachodzące od kilkudziesięciu lat. Jest o tyle ważne dla Polski, że uczestniczyła w wojskowych misjach w Iraku, do niej importowane są z Półwyspu Arabskiego surowce energetyczne, a przez cieśniny przechodzą kluczowe towary. Ponadto nie bez znaczenia pozostaje udział polskiej reprezentacji w mundialu, który przyciąga uwagę całego świata do Kataru. W związku z powyższym, fundamentalnym jest zrozumieć, chociaż szczerkowo, zmiany zachodzące w regionie i pojawiające się tam wyzwania o charakterze geopolitycznym.

⁵ Katar wycofał się z koalicji z ZEA i AS względem interwencji w Jemenie.

⁶ Analizując Cieśninę Bab al-Mandab, należy skupić się również na Kanale Sueskim i rurociągu SUMED, ponieważ wpływając przez Bab al-Mandab nie ma innej drogi opuszczenia Morza Czerwonego. Warto zauważyć, że Arabia Saudyjska ma rurociąg naftowy z Ras Tanura do Janbu, który omija cieśninę Bab al-Mandab i przesyła ropę bezpośrednio do terminalu na Morzu Czerwonym. Niemniej jednak rurociąg ten nie może w pełni zastąpić tradycyjnego transportu tankowcem, który pozwala na przesyłanie znacznie większych ilości ropy naftowej.

KOSZT ORGANIZACJI
MISTRZOSTW ŚWIATA
ORAZ KONTROWERSJE
ZWIĄZANE Z MUNDIALEM
W KATARZE

04.1

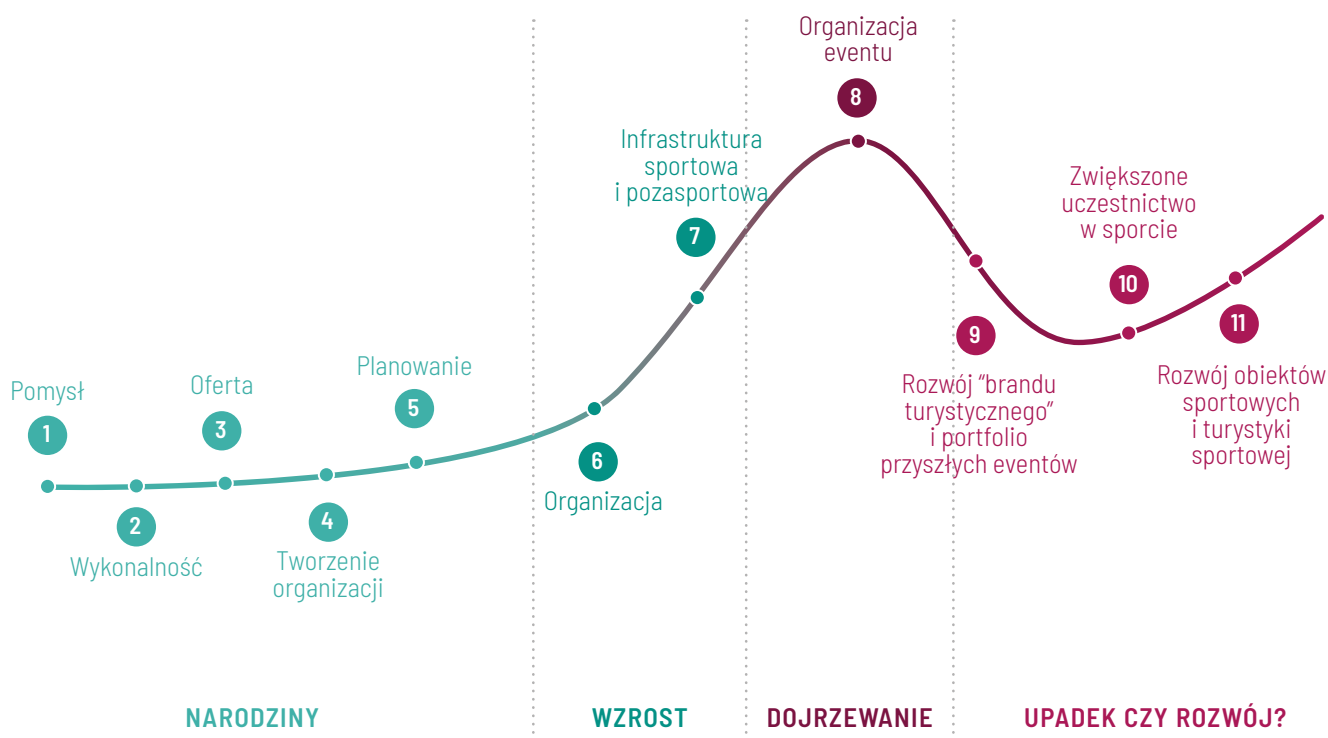
QATAR NATIONAL VISION 2030

Organizacja mistrzostw świata w Katarze wpisuje się w szerszy kontekst postępu tego kraju. W lipcu 2008 roku ogłoszono „Qatar National Vision 2030” – czyli generalny plan ewolucji Kataru do 2030 roku. Oparty jest on o 4 filary rozwoju: człowieka, społeczeństwa, gospodarki oraz środowiska – polega to na ogólnym wyznaczeniu kierunku działań dla każdego możliwego aspektu życia gospodarczo-społecznego Kataru. Plan ten nie ujmuje organizacji mistrzostw świata w piłce nożnej jako elementu ewolucji tego państwa, gdyż został opublikowany zanim FIFA przyznała Katarowi prawo do organizacji tego turnieju.

Niemniej to właśnie mundial stał się głównym akceleratorem tych zmian, przez co finansowanie przygotowań do mistrzostw świata może ulec mylnemu postrzeganiu. Świadczy o tym

wdrożenie kilku programów nawiązujących do projektu „Qatar National Vision 2030”, a będących jednocześnie związanych z przygotowaniem do mistrzostw świata. Program „Generation Amazing” wpisuje się w ramy społecznej odpowiedzialności biznesu i wyznacza nowe ścieżki kariery dla młodych pokoleń, które dorastają w Katarze. Z kolei program „Challenge 22” ma służyć pobudzeniu innowacyjności w kraju i w regionie. Celem kolejnego programu – „Community Engagement” – jest integracja społeczna Katarczyków oraz imigrantów oraz zachęcenie ich do rozwoju zawodowego w tym kraju. Każdy z tych programów jest w pewnym stopniu powiązany z przygotowaniem do mistrzostw świata w piłce nożnej. Dla Kataru mundial ma być zatem nie tylko wiatrem przemian infrastrukturalnych, ale przede wszystkim społecznych.

CYKL ŻYCIA EVENTU wg. ROBERTA KASPARA

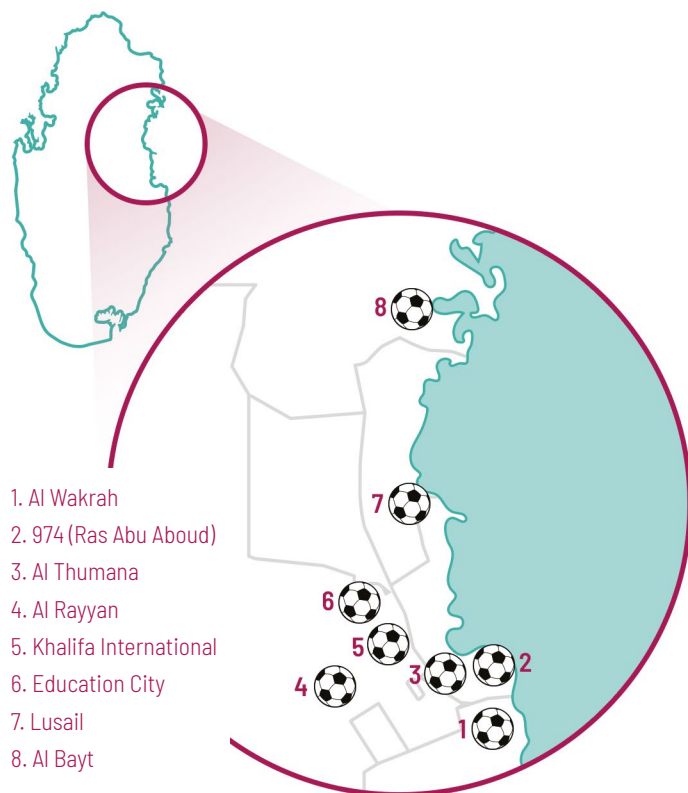

04.2

STADIONY MISTRZOSTW ŚWIATA

To co najważniejsze z punktu widzenia każdego mistrzostw świata, czyli stadiony, zostały w większości przygotowane od zera. Katar do momentu ogłoszenia decyzji FIFA o przyznaniu temu państwu prawa do organizacji mundialu, dysponował jednym stadionem nadającym się do goszczenia mistrzostw świata, lecz i tak wymagał on gruntownej renowacji. W ostatnich latach turniej tej rangi odbywał się na 12-stu stadionach. Tak było na mistrzostwach świata w Niemczech (2006 rok), Brazylii (2014 rok) czy Rosji (2018 rok). W Republice Południowej Afryki wykorzystano 10 stadionów. Ewenementem XXI wieku jest turniej w Japonii i Korei Południowej (2002 rok), gdzie zagrano na 20-stu stadionach.

Mistrzostwa świata w Katarze są pod tym względem wyjątkowe, ponieważ organizatorzy wnioskowali do FIFA o zezwolenie na zmniejszenie liczby stadionów. FIFA zgodziła się na taki układ i mundial odbędzie się tylko na ośmiu stadionach. Komitet organizacyjny mistrzostw w Katarze z pełną świadomością podjął tę decyzję, ponieważ doskonale zdaje sobie sprawę, że taka liczba gigantycznych obiektów na tak małym terytorium jest zupełnie niepotrzebna. Pragmatyzm ze strony organizatorów jest pewną rozważą w działaniu, choć globalna opinia publiczna zupełnie inaczej postrzegają i nadal postrzega Katar w tej kwestii. Liczba miejsc na wielu stadionach zostanie zredukowana po mistrzostwach, co należy uznać po prostu za dobrą i jedyną słuszną decyzję. Rozebrane części stadionów

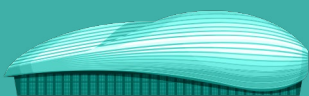

w Katarze posłużą innej infrastrukturze sportowej w regionie, szczególnie w krajach uboższych.

Kwestia stadionów na mundial w Katarze to jeszcze jeden istotny aspekt – kto te obiekty buduje. Tutaj dostrzec można współpracę z kontraktorami z całego świata. Obecne są firmy z USA, Chin, Turcji, Wielkiej Brytanii, Libanu, Indii czy Cypru. Świadczy to o zdolności Katarczyków do prowadzenia rozmów z podmiotami z każdej części globu, co wpisuje się w ich cele utrzymania kontaktów polityczno-biznesowych z przedstawicielami całego świata, do czego predestynuje ich geograficzne położenie, potencjał surowcowy oraz własna gospodarka.

STADIONY W KATARZE

1 Al Janoub Stadium

MIASTO:
Al Wakrah

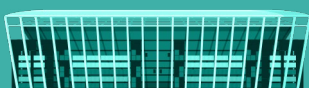
LICZBA MIEJSC:
40 000

ROK OTWARCIA:
2019

KOSZT BUDOWY:
656 mln USD

ARCHITEKT:
Zaha Hadid (Wielka Brytania - Irak)
KONSTRUKTOR:
Midmac Contracting Co. (Katar)
Six Construct (Katar)

2 Stadium 974

MIASTO:
Doha

LICZBA MIEJSC:
40 000

ROK OTWARCIA:
2021

KOSZT BUDOWY:
brak danych

ARCHITEKT:
Fenwick Iribarren Architects (Hiszpania)
KONSTRUKTOR:
HBK Contracting Co., DCB (Katar)
Schlaich Bergermann Partner (Niemcy)

3 Al Thumama Stadium

MIASTO:
Doha
LICZBA MIEJSC:
40 000

ROK OTWARCIA:
2021
KOSZT BUDOWY:
342 mln USD

ARCHITEKT:
Ibrahim Jaidah Architects & Engineers
(Oman, Katar)
KONSTRUKTOR:
Schlaich Bergermann Partner (Niemcy)
Thornton Tomasetti (USA)
Al Jaber Engineering (Katar)
Tekfen Construction (Turcja)

4 Ahmad Bin Ali Stadium

MIASTO:
Al Rayyan
LICZBA MIEJSC:
40 000

ROK OTWARCIA:
2020
KOSZT BUDOWY:
360 mln USD

ARCHITEKT:
BDP Pattern (Wielka Brytania)
KONSTRUKTOR:
AECOM (USA)
Larsen & Toubro Ltd (Indie)
Al Balagh Trading & Contracting Co. (Katar)

5 Khalifa International Stadium

MIASTO:
Doha
LICZBA MIEJSC:
40 000

ROK OTWARCIA:
1976
KOSZT BUDOWY:
374 mln USD

ARCHITEKT:
Dar Al-Handasah Consultants (Liban)
KONSTRUKTOR:
Midmac Contracting Co. (Katar)
PORR (Malezja)
Six Construct JV (ZEA)

6 Education City Stadium

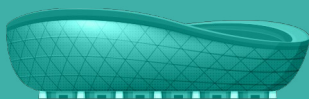

MIASTO:
Doha
LICZBA MIEJSC:
45 000

ROK OTWARCIA:
2020
KOSZT BUDOWY:
700 mln USD

ARCHITEKT:
Fenwick Iribarren Architects (Hiszpania)
BDP Pattern (Wielka Brytania)
KONSTRUKTOR:
Joannou & Paraskevaides (Cypr)
Conspel (Katar)
Buro Happold, Arup (Wielka Brytania)

7 Lusail Iconic Stadium

MIASTO:
Lusail
LICZBA MIEJSC:
80 000

ROK OTWARCIA:
2022
KOSZT BUDOWY:
767 mln USD

ARCHITEKT:
Foster and Partner (Wielka Brytania)
KONSTRUKTOR:
HBK Contracting Co. (Katar)
CRCC (Chiny)

8 Al Bayt Stadium

MIASTO:
Al Khor
LICZBA MIEJSC:
60 000

ROK OTWARCIA:
2021
KOSZT BUDOWY:
847 mln USD

ARCHITEKT:
Salini Impregilo (Włochy)
KONSTRUKTOR:
Cimolai S. p. A. (Włochy)
Galfar (Oman)
Hightex (Niemcy)

04.3

TRANSFORMACJA KATARU I KOSZT PROCESU

Wszelkie kwoty pojawiające się w mediach i funkcjonujące w świadomości globalnej opinii publicznej są określane jako całościowe wydatki Kataru na mundial. Jak się jednak okazuje, organizacja mistrzostw świata powoduje gruntowną transformację Kataru i jego miast, zatem wydatki poniesione na przygotowania do turnieju nie mogą być ujęte tylko w kategorii sportowej. Ostateczne koszty mogą być zatem dużo większe, niż pierwotnie zakładano.

Katar już w pierwszej dekadzie XXI wieku stał się placem budowy, jednak od 2011 roku cały proces przyspieszył.

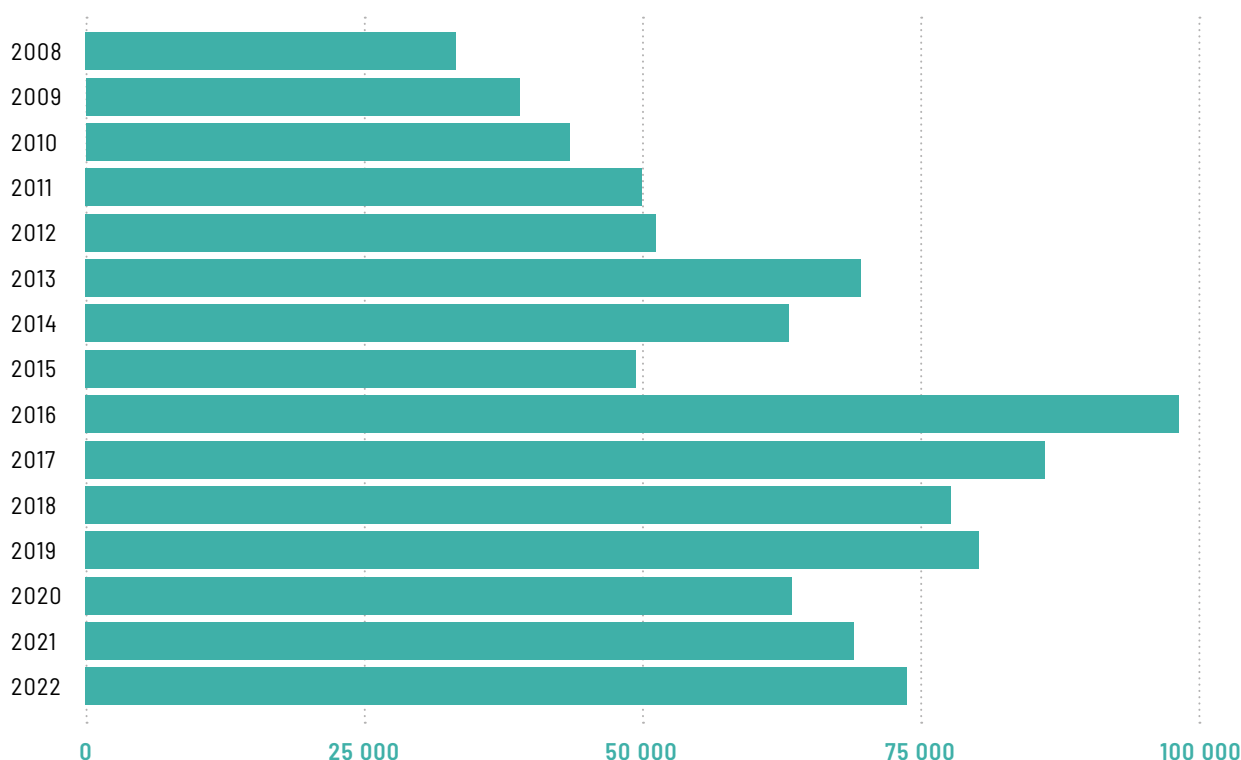
Żeby móc gościć tak duży turniej, Katar musiał kompletnie poświęcić się wielkiej ewolucji, zatem trudno w ogóle porównać przygotowania Kataru do innych państw-gospodarzy poprzednich edycji mundialu: Rosji, Brazylii, Republiki Południowej Afryki

Potencjalna zmiana w postrzeganiu Kataru oraz większy ruch turystyczny oznaczał gruntowny rozwój infrastrukturalny i urbanistyczny. Jak wynika z danych Światowej Organizacji Turystyki, od 2008 do 2020 roku, liczba pokoi hotelowych w Katarze wzrosła z poziomu 6,6 tysiąca do ponad 28 tysięcy. Jednakże estymacje organizatorów oraz FIFA odnośnie liczby gości, którzy przybędą do Kataru na mundial – ok. 1,2 mln – jest wciąż zbyt duża, by potencjalnie ulokować wszystkich w Katarze (z tego powodu Katarczycy rozmawiają z Irańczykami w kontekście umieszczenia części kibiców na irańskiej wyspie Kisz). Baza hotelowa Kataru bardzo mocno wzrosła, jednak pojawiają się pytania, czy wszyscy kibice się pomieszczą. Kontekst turystyki po mistrzostwach jest bardzo istotny dla Kataru.

Władze tego kraju szacują, że ruch turystyczny wzrośnie do poziomu 6-7 mln turystów rocznie w 2030 roku.

Do kluczowych projektów związanych z rozwojem Kataru w procesie przygotowania do mistrzostw należą: budowa nowoczesnego miasta Lusail (tam odbędzie się finał); budowa sztucznej luksusowej wyspy The Pearl; budowa metra w Dosze; rozbudowana lotniska w Dosze. Te projekty związane są z perspektywą biznesową. Mistrzostwa świata to także

WARTOŚCI ROCZNE WEWNĘTRZNYCH INWESTYCJI KATARU (w mln riali katarskich)

potencjalna duża grupa inwestorów oraz firm, która pojawi się w Katarze po turnieju, zatem Katarczyści również bardzo mocno rozwijają infrastrukturę biznesową, co dosłownie widać po liczbie wieżowców wciąż pojawiających się w Dosze oraz Lusail. Od 2011 roku pojawiło się 9 nowych drapaczy chmur, a w budowie jest kolejnych 12.

W październiku 2021 roku, ambasador Kataru w Rosji – szejk Ahmed bin Nasser bin Jassim Al Thani – przekazał informację Rosyjskiej Agencji Informacyjnej TASS, że wstępne wydatki na przygotowania do mistrzostw świata wyniosły około 200 mld USD. Przy czym nie cała kwota związana jest tylko z infrastrukturą przygotowaną specjalnie na mistrzostwa świata. Znakomitą jej większość stanowią pozostałe obiekty stworzone z myślą o przyszłości Kataru. One powstałyby prędzej czy później, ponieważ wpisuje się to we wcześniej wspomniany plan „Qatar National Vision 2030”, lecz przyznanie Katarowi prawa do organizacji mundialu przyspieszyło proces rozwoju kraju.

Na ten moment z większości doniesień medialnych wiemy, że koszt przygotowań do tego turnieju pochłonął około 229 mld USD. Władze Kataru obecnie estymują wpływ do budżetu na poziomie 17 mld USD. Hassan al-Thawadi, sekretarz generalny komitetu organizacyjnego mistrzostw (Supreme Committee for Delivery and Legacy) wskazał, że dokładny koszt tylko i wyłącznie związany z mistrzostwami świata, wyniesie 6,5 mld USD. I choć należy do tej kwoty podchodzić z pewną rezerwą (realnie koszt stadionów i pozostałych obiektów dedykowanych na mundial mógł być trzykrotnie większy), to pokazuje, że postrzeganie kosztu organizacji mundialu w Katarze łatwo ulega mylnemu osądowi.

04.4

KORUPCJA

Ważnym elementem ogólnego kosztu Kataru związanego z mistrzostwami świata są „nieoficjalne wydatki”. Czyli wszystkie operacje finansowe, które może nie są bezpośrednio związane z infrastrukturą, lecz z samym procesem przyznania prawa do organizacji oraz utrzymaniem odpowiedniego lobby wewnątrz FIFA. Innymi słowy – operacje finansowe, które mogą być określone jako „korupcja”.

W ramach tych wydatków należy ująć nie tylko opłacanie poszczególnych działaczy FIFA związanych z procesem wyboru kraju-gospodarza mistrzostw świata, ale wszelkiego rodzaju umowy biznesowe między podmiotami związanymi z Katarzem

KOSZTY MISTRZOSTW ŚWIATA

PROJEKT	KOSZT POWSTANIA
Budowa stadionów mistrzostw świata	4,5 mld USD
Pozostała infrastruktura związana z mistrzostwami świata	2 mld USD
Budowa metra w Doha	36 mld USD
Budowa miasta Lusail	45 mld USD
Rozbudowa infrastruktury drogowej Kataru	20 mld USD
Budowa wyspy The Pearl	15 mld USD
Rozbudowa infrastruktury hotelowej Kataru	40 mld USD
Rozbudowa lotniska w Doha	15,5 mld USD
Rozbudowa infrastruktury portowej Kataru	5,5 mld USD
Pozostałe koszty (rozwój śródmieścia Doha, infrastruktura kolejowa, tereny zielone)	45,5 mld USD

a FIFA. Tutaj warto wskazać informacje, jakoby na 3 tygodnie przed głosowaniem nad wyborem gospodarza mistrzostw świata w 2022 roku, które odbyło się 2 grudnia 2010 roku, katarska telewizja Al Jazeera zaoferowała 400 mln USD FIFA za prawa do transmisji turnieju. Dodatkowo, na specjalne konto FIFA miała wpłynąć dodatkowa kwota 100 mln USD, ale tylko wtedy, gdy Katar otrzyma prawo do organizacji mistrzostw. Warto także wspomnieć o tym, że rząd Kataru rzekomo miał „dorzucić” kolejne 480 mln USD, co daje łącznie 980 mln USD, z tytułu samych umów telewizyjnych. Sprawa tych umów jest badana przez szwajcarski wymiar sprawiedliwości.

Należy ująć jeszcze wszelkie koszty dodatkowe, które stanowią nieodłączny element całego finansowego krajobrazu mistrzostw – tutaj trzeba wskazać opłacanie działalności szpiegowskiej, o której donosiły media przed mistrzostwami świata. Ten element korupcyjnej aktywności warto rozwinąć.

Były agent CIA zdobywał informacje na temat najważniejszych osób, które miały wpływ na wybór państwa-gospodarza mistrzostw świata oraz szpiegował członków komitetów innych państw-kandydatów. Wszystko w celu określenia konkretnych potrzeb tych osób, a co za tym idzie – ułatwienia korupcji. Ów agent – Kevin Chalker – miał zarejestrowaną firmę w Dosze, która specjalizowała się m.in. w cyberbezpieczeństwie i działaniu w sieci. W 2014 roku jego firma Global Risk Advisors

raportowała, że największy dotychczasowy sukces to udana operacja penetracyjna skierowana przeciw krytykom wewnątrz FIFA. Projekt był wyceniony na co najmniej 387 mln USD w ciągu 9 lat, ostatecznie nie wiadomo ile Katar zapłacił za tę operację. Katarczycy dzięki tej działalności mieli dostęp do najważniejszych dokumentów FIFA. Równocześnie określono, które prywatne sprawy warto ująć w procesie korupcji na poszczególnych osobach.

Sprawa ta zatem pokazuje, jak w praktyce wyglądała zaprogramowana machina nielegalnego wpływania na proces decyzyjny FIFA. I tutaj swoją rolę odegrał Mohamed Bin Hamman, członek Komitetu Wykonawczego FIFA, Katarczyk. Dysponując odpowiednią wiedzą oraz znając potencjalne kwoty, które mogły skłonić działaczy FIFA do wsparcia kandydatury Kataru w Komitecie Wykonawczym, przeznaczył odpowiednie środki finansowe poszczególnym osobom, a suma wszystkich wpłat na indywidualne konta działaczy FIFA wyniosła 5 mln USD. Wiedzę na temat rozległej siatki wpływów korupcyjnych Kataru na poszczególnych działaczy FIFA rozpowszechniły wyniki śledztwa amerykańskiego Departamentu Sprawiedliwości, który badał proces przyznania prawa do organizacji mistrzostw świata Rosji oraz Katarowi.

W kontekście mundialu 2022, Departament Sprawiedliwości USA wyróżnia opłacenie trzech południowoamerykańskich działaczy piłkarskich: Argentynczyka Julio Grondonę, Paragwajczyka Nicolasa Leoza oraz Brazylijczyka Ricardo Teixeirę. Problem z konfrontacją tych zarzutów polega na tym, że Grondona oraz Leoz już nie żyją. Kolejne nazwiska związane są z telewizją Fox, która – tak się szczęśliwie złożyło – zdobyła prawa do transmitowania mistrzostw świata w USA: Hernan Lopez

(dyrektor generalny Fox International Channels) oraz Carlos Martinez (prezydent Fox Network Group w Ameryce Łacińskiej). Według Departamentu Sprawiedliwości USA brali oni udział w całej procedurze lobbowania południowoamerykańskich działaczy piłkarskich. Odpowiednio zaprogramowana machina wpływów ostatecznie mogła przesądzić o wielu ważnych głosach na rzecz Kataru w Komitecie Wykonawczym FIFA wraz z jednoczesnym uzyskaniem kontraktu telewizyjnego na terenie USA. Telewizja Fox w 2011 roku zapłaciła 400 mln USD za prawa telewizyjne do mistrzostw świata 2018 i 2022, a także mistrzostw świata kobiet 2015 i 2019, co było zaskoczeniem wobec przerwania wieloletniego kontraktu ABC i ESPN z FIFA na amerykańskim rynku. Telewizja Fox przedłużyła swoje prawa o mundial w 2026 roku – bez otwartego przetargu.

04.5

STATUS PRACOWNIKÓW

Przez 12 lat przygotowań Katar musiał mierzyć się z problemami wizerunkowymi, związanymi ze statusem pracowników. Chodzi przede wszystkim o kwestię praw pracowniczych w Katarze, systemie kafala oraz tragicznych warunków pracy, co skończyło się śmiercią ponad 6500 pracowników – najczęściej imigrantów z biedniejszych państw Azji oraz Afryki. W systemie kafala pracownik zagraniczny jest objęty kontraktem ze swoim sponsorem, tzw. „kafilem”. Pracownikowi nie wolno wyjechać z kraju lub go opuścić na jakiś czas bez konkretnej pisemnie potwierdzonej zgody opiekuna (sponsora). Kafil zapewnia

UDOKUMENTOWANE WĄTKI KORUPCYJNE

STRONY ZAANGAŻOWANE	CHARAKTER OPERACJI	KOSZT
Al Jazeera → FIFA	Kontrakt telewizyjny między stronami	400 mln USD
Rząd Kataru → FIFA	Bliżej nieokreślona opłata związana z umową telewizyjną	480 mln USD
Rząd Kataru → FIFA	Ekstra „dodatek” z racji przyznania Katarowi prawa do organizacji Mundialu	100 mln USD
Rząd Kataru → Global Risk Advisors	Pokrycie kosztów operacji wywiadowczej oraz inwigilacyjnej	387 mln USD
Mohammed bin Hammam → Działacze FIFA	Przelewy od członka Komitetu Wykonawczego FIFA na konta innych członków w celu przekonania do oddania głosu na kandydaturę Kataru	5 mln USD
Fox Broadcasting Company → FIFA	Dwóch wysoko postawionych pracowników stacji Fox lobbowało za głosami na rzecz Kataru przy jednoczesnym negocjowaniu kontraktu telewizyjnego	400 mld USD

swojemu pracownikowi transport, zakwaterowanie oraz wyżywienie.

Jednakże rodzaj tej relacji przybiera niestety znamiona dehumanizującego podejścia. Z pełną świadomością można użyć stwierdzenia „niewolnictwo XXI wieku” w przypadku traktowania imigrantów chcących lepiej zarobić w Katarze niż w swoich krajach. Przejmowanie paszportów przez pracodawców, warunki BHP urągające godności ludzkiej, brak płacy za nadgodziny czy brak poszanowania zdrowia pracowników i narażanie ich na pracę w ekstremalnych warunkach pogodowych przez kilkanaście godzin. A to wszystko nie tylko przy budowie stadionów czy infrastruktury sportowej na mundial. Te sytuacje były powszechne również na pozostałych placach budowy w Katarze.

Takie organizacje jak Amnesty International, Human Rights Watch oraz Międzynarodowa Konfederacja Związków Zawodowych apelowały do FIFA oraz organizatorów mistrzostw świata, by poprawić warunki pracowników. Niestety, zmiany przychodziły zbyt wolno, co kosztowało życie kilku tysięcy osób. Nie da się jednak ukryć, że warunki pracy uległy zmianie, co katarski minister pracy referował osobiście na Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w czerwcu 2022 roku.

Zmiana polegała głównie na uregulowaniu kwestii, które dotychczas były nienależycie unormowane: praca w wysokich temperaturach, wynagrodzenie za nadgodziny, rozwiązanie stosunku pracy oraz podniesiono płacę minimalną 280 tysiącom pracowników. Modyfikacji i liberalizacji uległ również system kafala, jednakże warunki pracowników wciąż są dalekie od wysokich standardów.

Jak realnie te zarobki wyglądały? Śledztwo Doha News na temat zarobków migrantów z biedniejszych regionów świata, którzy pracowali przy powstawaniu infrastruktury na mundial w Katarze odkryło, że w 2015 roku hinduski pracownik na Khalifa International Stadium otrzymywał 467 USD miesięcznie (przy sześciodniowym tygodniu pracy). Pracownicy zwykle pracowali około 13 godzin dziennie, a stawka godzinowa średnio wynosiła 1,5 USD. Pojawiały się także doniesienia o miesięcznych zarobkach w wysokości 750 QAR (rial katarski; około 215 USD). W 2020 roku władze Kataru zakomunikowały, że wszyscy pracownicy otrzymywali minimum 1000 QAR miesięcznie (około 275 USD).

Przepisy dotyczące pracy w wysokich temperaturach uległy kosmetycznej zmianie. Zgodnie z rozporządzeniem ministerialnym z 2007 roku, w okresie 15 czerwca - 31 sierpnia,

w godzinach 11:30-15:00 nie wolno pracować na zewnątrz. W 2021 wydano nowe rozporządzenie w Katarze i rozszerzono okres oraz godziny obowiązywania tego zakazu. Od 1 czerwca do 15 września w godzinach 10:00-15:30 nie można wykonywać pracy na zewnątrz. Po 15 września można wykonywać swoje obowiązki przez cały dzień. Jednak temperatury w Katarze również w maju lub wrześniu po godzinie 15:00 często są bardzo wysokie, co oznacza, że przepis ten jest daleki od zapewnienia komfortu pracownikom.

Mimo wszystko, kwestię praw pracowniczych w Katarze dosadnie puentują dwie sprawy. Pierwsza z nich to fakt, że jedynie 4 na 19 oficjalnych sponsorów mistrzostw świata w Katarze odpowiedziało na inicjatywę organizacji Business & Human Rights Resource Center, polegającej na ocenie ryzyka zawodowego i przeciwdziałania zagrożeniom dla pracowników w Katarze. Adidas, Qatar Airways, Budweiser i Coca-Cola to firmy, które zrobiły odrobinę więcej niż minimum w postaci publicznej deklaracji o wsparciu procesów poprawiających status zatrudnionych przy przygotowywaniu mistrzostw. Jednakże nadal jest to zbyt małe i nieskuteczne zaangażowanie, co skłania do wniosku, że oficjalni sponsorzy ograniczają się do działań marketingowych i pijańskich w tym zakresie, bez faktycznych intencji do wpływu na zmiany.

Druga z kontrastujących z wypowiedziami katarskich oficjeli spraw, to areszt dla 60 zagranicznych pracowników, protestujących z powodu siedmiomiesięcznych zaległości finansowych. Według katarskich władz zostali aresztowani za łamanie przepisów bezpieczeństwa publicznego. Media donoszą, że pracownicy ci zostali deportowani do swoich krajów. Cała sprawa pokazuje, jak oddalony jest Katar od standardów pracowniczych np. w Unii Europejskiej.

04.6

KWESTIA PODEJŚCIA DO ŚRODOWISKA LGBT+

Co nie uległo poprawie, to sytuacja osób homoseksualnych. W Katarze nieheteronormatywność nadal jest prawnie zakazana, i grozi za nią pozbawienie wolności (od roku do 7 lat). Jak donoszą media, w Katarze mogą zdarzać się przypadki kary śmierci za orientację homoseksualną, co jest związane z szariatem. Mamy zatem do czynienia z religijnym wymiarem kary, który jest surowszy niż świecki kodeks prawny.

Z drugiej strony jest FIFA, która w ramach wielu swoich kampanii podkreśla kwestię tolerancji oraz równości. Dotyczy to także akceptacji odmiennych orientacji seksualnych, co FIFA wyraża poprzez ekspozycję tęczowych flag. Sprawa jest o tyle ciekawa, że FIFA praktycznie każde duże wydarzenie pod swoją egidą promują jako miejsce, gdzie nie ma mowy o nietolerancji. Mistrzostwa świata nie stanowią żadnego wyjątku i zapewne FIFA również planuje promować równość wszystkich osób – o każdym kolorze skóry, wyznawanej religii czy właśnie orientacji seksualnej.

➤ **Według doniesień mediów, Katar zezwoli na ekspozycję tęczowych flag w trakcie mistrzostw świata, co jest o tyle ciekawe, że każda forma promowania homoseksualizmu w tym kraju podlega karze.**

Jak wskazują katarscy organizatorzy, władze Kataru będą respektować regulacje FIFA w tym zakresie, ponieważ FIFA ma swoje przepisy dotyczące tego, w jaki sposób można eksponować tęczowe flagi na stadionach – co rzecz jasna wpisuje się w antydyskryminacyjną narrację FIFA.

Jednak należy postawić pytanie – co wydarzy się poza stadionami? Na przykład w drodze na mecz? W jaki sposób katarskie władze będą podchodziły do tego typu sytuacji? Te kwestie na razie pozostają bez odpowiedzi – warto jednak o nich pamiętać.

04.7

EKOLOGIA MISTRZOSTW

Kolejny ważny aspekt, na który trzeba zwrócić uwagę w kontekście mistrzostw świata w Katarze to globalne zmiany klimatyczne. Sam fakt, że mundial jest rozgrywany w listopadzie oraz grudniu wynika z tego, że warunki pogodowe panujące w czerwcu i lipcu, kiedy standardowo rozgrywa się najważniejszy piłkarski turniej na świecie, są zbyt trudne do zniesienia dla piłkarzy oraz kibiców. Decyzja o przyznaniu Katarowi prawa do organizacji mistrzostw świata oraz przeniesienie daty rozgrywania turnieju otworzyły debatę na temat zmian klimatycznych i tego w jaki sposób globalny sport powinien reagować na ten problem.

Pytanie jakie sformułowano na samym początku, dotyczyło właśnie warunków pogodowych panujących latem w Katarze. Organizatorzy mundialu w bardzo poważny sposób podeszli do kwestii ekologii i na początku procesu przygotowawczego do mistrzostw zadeklarowali dążenie do organizacji

zeroemisyjnego turnieju z poszanowaniem ekologicznego zrównoważonego budownictwa. Polega to m.in. na przetwarzaniu odpadów lub wykorzystywaniu zamkniętego obiegu wody, by zredukować niepotrzebne zużycie. Katar chwali się, że wszystkie stadiony uzyskały co najmniej 4-gwiazdkową certyfikację Global Sustainability Assessment System (GSAS), chociaż de facto jest to nagroda przyznana sama sobie, bowiem GSAS jest trustem powołanym przez Organizację Badań i Rozwoju Zatoki Perskiej, której siedziba jest w Doha.

Nie ulega jednak wątpliwości, że Katar postawił na wysoki stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii, co miało ułatwić osiągnięcie poziomu neutralności emisyjnej dwutlenku węgla. W wielu miejscach publicznych powszechnie są panele słoneczne, które mają wykorzystywać naturalne nasłonecznienie. A krajobraz urbanistyczny oraz przestrzeń okołostadionowa również została zmieniona – organizatorzy chwalą się posadzeniem ponad 5 000 drzew, 80 000 krzewów oraz 500 000 m² trawników.

Jednak i kwestia ekologii jest bacznie obserwowana przez odpowiednie organizacje. Jedną z nich – Carbon Market Watch – uważa, że informacje o potencjalnej zerowej emisji dwutlenku węgla w trakcie mundialu to jedno, ale sama budowa 8 stadionów realnie nie może być uznana za zeroemisyjny proces. Organizatorzy szacują, że mundial wyemituje 3,6 megaton ekwiwalentu dwutlenku węgla. Z analiz ekspertów wynika, że te szacunki nie odzwierciedlają rzeczywistej emisji. Powierzchnia obiektów wybudowanych na potrzeby tylko turnieju została uznana jako czynnik „use-share”. Mówiąc prościej, oznacza to, że liczbę dni turnieju podzielono przez szacowany czas życia obiektów, aby określić udział w całkowitej emisji związanej z budową tych obiektów dedykowanych mundialowi. Jest to problematyczne, ponieważ te stadiony zostały zbudowane specjalnie na mundial, a stopień ich realnego wykorzystania po mistrzostwach jest mimo wszystko nieznanym. Co więcej, jest mało prawdopodobne, aby stadiony były najbardziej wydajnymi i efektywnymi miejscami świadczenia usług społecznych, jakie przewidują pierwotne plany organizatorów.

➤ **Według ekspertów, całkowity ślad emisyjny stadionów mistrzostw świata może być ośmiokrotnie wyższy.**

Kwestia ekologii mistrzostw świata w Katarze będzie mogła być realnie oceniona dopiero w 2023 roku.

04.8

SPÓR O ALKOHOL

Nierozwiązana w pełni pozostaje kwestia sprzedaży alkoholu w trakcie mistrzostw świata.

Na co dzień w Katarze spożywanie alkoholu w miejscach publicznych jest zakazane. W jedynym w kraju sklepie oferującym napoje alkoholowe, zakupów mogą dokonywać wyłącznie niemuzułmanie, którzy muszą posiadać wydawane przez władze pozwolenie. Alkohol jest też dostępny w hotelach.

FIFA i sponsorzy mistrzostw (w tym producent piwa) pracują nad tym, by restrykcyjne przepisy poluzować dla przyjeżdżających do Kataru kibiców. Oficjalna strona federacji podaje, że alkohol będzie serwowany w łóżach VIP. Zakaz sprzedaży alkoholu na stadionach obowiązuje też w dwóch poprzednich krajach organizujących mundial – Brazylii i Rosji – ale na czas trwania turnieju został on uchylony.

Organizatorzy mistrzostw w Katarze deklarują, że zakup i konsumpcja piwa będzie możliwa w wyznaczonych strefach przy stadionie i wyznaczonych godzinach. Dostęp do zakupu będą mieli kibice z ważnymi biletami na dany mecz. Alkoholowe piwo będzie można nabyć najwcześniej 3 godziny przed meczem oraz do godziny po zakończonym spotkaniu, lecz zakup nie będzie możliwy w trakcie samego meczu. Dodatkowo piwo będzie można kupić w głównej strefie kibica w Doha między 18:30 a 1:00 w nocy.

04.9

WYZWANIE LOGISTYCZNE

Nie ulega wątpliwości, że Katarczycy oraz FIFA będą chwalić się skalą goszczonemu u siebie wydarzenia oraz jego sprawną organizacją. Jednak kwestie logistyczne mogą być trudne do perfekcyjnego opanowania.

Katar zajmuje powierzchnię zbliżoną do województwa świętokrzyskiego, a stadiony są skumulowane na jeszcze mniejszym obszarze. Biorąc pod uwagę fakt, że do Kataru przybędzie co najmniej 1,2 mln kibiców (czyli ponad połowa całej populacji kraju), w wielu miejscach mogą pojawić się różnego rodzaju problemy, związane np. z drożnością ciągów komunikacyjnych, sprawnym funkcjonowaniem wolontariuszy,

miejscami parkingowymi, transportem publicznym czy nawet akredytacją dziennikarzy z całego świata.

Trzeba również pamiętać o nadrzędnej kwestii, czyli bezpieczeństwie kibiców. Jeśli pomoc medyczna napotkałaby problemy w dotarciu potrzebujących, będzie można mówić o olbrzymim fiasku organizacyjnym Kataru oraz FIFA.

ZAKOŃCZENIE

Oddziaływanie sportu na stosunki międzynarodowe oraz globalną geopolitykę jest zjawiskiem znanym od dekad. Jednak dopiero ostatnie lata uświadomiły globalną opinię publiczną w tej kwestii i znajomość takiego wykorzystania sportu stała się powszechna. Imprezy sportowe, zrzeszające miliony osób na stadionach i przed odbiornikami, stały się doskonałą okazją do promocji państw, rządów i polityków. Emocje towarzyszące zawodnikom i kibicom zostały zaprzężone do prowadzenia polityki zagranicznej. Doszło do przemieszania wartości i metod, a politycy zaczęli rozgrywać własne mecze, w których celem jest korzyść inna, niż sportowa.

Kluczowym elementem jest zrozumienie, jak rozgrywki sportowe mogą zostać wykorzystane do promocji nie tylko państwa, ale także idei i interesów. Takimi działaniami jest m.in. organizowanie mistrzostw świata w piłce nożnej (wcześniej np. Rosja i RPA), gdzie teraz największe korzyści zyskuje Katar. Oprócz wielomilionowych kontraktów – zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym – Katar stał się bardzo bliskim partnerem dla NATO.

Należy jeszcze zaznaczyć, co może wydarzyć się w trakcie samych mistrzostw. Mecze w ramach mundialu to znakomita platforma do rozmów z przywódcami wielu państw, którzy na pewno pojawią się, by dopingować swoje reprezentacje. Katarczycy, którzy są zdolnymi dyplomatami lawirującymi w morzu zależności, z całą pewnością dokonają ofensywy dyplomatycznej podczas mistrzostw, co może stać się podstawą wielu katarskich umów politycznych oraz biznesowych w najbliższej dekadzie.

Analiza poczynań Kataru na arenie międzynarodowej wskazuje, że sport stał się w ostatnich latach jednym z najważniejszych narzędzi w polityce zagranicznej tego państwa. Poprzez organizację imprez sportowych o charakterze globalnym i regionalnym, szeroko zakrojony sponsoring sportowy i naturalizację zagranicznych sportowców, Katar buduje swoją rozpoznawalność i pozytywny wizerunek. Ponadto już teraz wiadomo, że Katarczycy zamierzają kontynuować tę politykę. Wskazuje na to hojne finansowanie flagowego dla nich piłkarskiego klubu PSG (wg szacunków pozostanie w klubie reprezentanta Francji Kyliana Mbappe kosztowało ich ok. 100 milionów euro) oraz zainteresowanie nabyciem kolejnego – hiszpańskiego Espanyolu.

W 2023 roku Katarczycy będą gościć mistrzostwa świata w judo i w pływaniu. W 2030 roku zorganizują igrzyska azjatyckie. Katar zgłosił też chęć organizacji piłkarskiego Pucharu Azji w 2027 roku (po wycofaniu się Chin jest rozpatrywany jako gospodarz turnieju już w 2023 roku) oraz mistrzostw świata w tenisie stołowym w 2025 roku.

Mariaż sportu oraz polityki, choć krytykowany i postrzegany jako wypaczenie sportowej rywalizacji, będzie się w najbliższych krajach umacniał nie tylko za sprawą Kataru, ale też innych państw Półwyspu Arabskiego. W „portfolio” szejków z Arabii Saudyjskiej i Zjednoczonych Emiratów Arabskich znajduje się coraz więcej klubów piłkarskich na całym świecie. Przeznaczają też coraz więcej pieniędzy na sponsoring sportowy i organizację kolejnych imprez. Granic ich zaangażowania trudno szukać, skoro Arabia Saudyjska składa propozycję zorganizowania zimowych igrzysk azjatyckich w 2029 roku.

Przedłożony raport i analiza dyplomacji sportowej w wykonaniu Kataru są dowodem na skuteczność sportu jako narzędzia polityki zagranicznej. Połączenie dwóch elementów okazuje się niezwykle efektywne, co tylko potwierdza, że jest to współcześnie jedna z najszybciej rozwijających się dziedzin uprawiania polityki międzynarodowej.

Spółczesność na całym świecie muszą oswajać się z pojęciem dyplomacji sportowej. Ta kwestia powinna być również przedmiotem rozważań w Polsce, aby wykorzystać potencjał polityczny, drzemący w organizowaniu imprez sportowych, sponsoringu sportowym oraz osiąganiu sukcesów przez reprezentantów kraju. Polskie reprezentacje, kluby i zawodnicy, przy wsparciu politycznym, mogą być znakomitymi ambasadorami polskich interesów.

Działanie Kataru jest sygnałem, że do tego polityczno-sportowego wyścigu należy dołączyć już teraz, aby trzymać się jak najbliżej światowej czołówki.

ŹRÓDŁA

Artykuły:

- Kaspar R., *Hosting mega-events in the Gulf*, [w:] Routledge Handbook of Sport in The Middle East, red. Reiche D., Brannagan P. M., 2022.
- Krug M., *The 1981 FIFA World Youth Championship in Australia as a Transformative Moment in Qatar's Sporting History*, [w:] Routledge Handbook of Sport in The Middle East, red. Reiche D., Brannagan P. M., 2022.
- Olech A., Lis A., *Największe organizacje terrorystyczne na świecie: charakterystyka zagrożenia - modus ponens*, Wiedza Obronna, Vol. 273, No. 4, 2020.
- Olech A., Rajkiewicz M., *Sprzedaż uzbrojenia a dyplomacja sportowa na przykładzie Kataru i Francji*, [w:] Zagraniczna aktywność militarna Republiki Francuskiej, red. A. Olech, Poznań 2022.
- Olech A., *Walka z terroryzmem. Polskie rozwiązania a francuskie doświadczenia*, Difin, 2021.
- Rudner M., *Hizbullah: An Organizational and Operational Profile*, International Journal of Intelligence and Counterintelligence, 2010, nr 2.

Strony internetowe:

- abcnews.go.com
- albwaba.com
- al-monitor.com
- apnews.com
- bloomberg.com
- businessinsider.com
- carbonmarketwatch.org
- csis.org - Center for Strategic and International Studies
- defence24.pl
- dohanews.co
- euro-petrole.com
- fdd.org - Foundation for Defense of Democracies
- fifa.com
- gaytimes.co.uk
- gco.gov.qa
- gov.pl
- iieefa.org - Institute for Energy Economics and Financial Analysis
- insidethegames.biz
- israeldefence.co.il
- jewishinsider.com
- jpost.com
- longwarjournal.org
- marineinsight.com
- middleeasteye.net
- mofa.gov.qa
- nato.int
- news.bbc.co.uk
- news.sky.com
- nsenergybusiness.com
- nytimes.com
- oec.world - The Observatory of Economic Complexity
- offshore-energy.biz
- qatar2022.qa
- qdc.com.qa - Qatar Distribution Company
- reuters.com
- saakin.qa
- saprac.org - Saudi American Public Relation Affairs Committee
- statista.com
- stosunkowobliskiswchod.pl
- syriahr.com
- tass.com
- theglobalcoalition.org
- theguardian.com
- thenationalnews.com
- trimarium.pl
- un.org
- unhcr.org
- voanews.com
- worldvision.org

INSTYTUT
NOWEJ EUROPY

